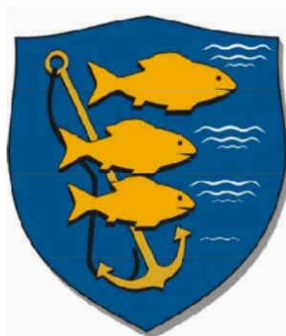

GMINA ŚWIĘTAJNO

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŚWIĘTAJNO

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XII/52/15
z dnia 30 września 2015 r roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań
i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świętajno, wraz
z rysunkiem, stanowiącym zał. Nr 3 do uchwały pt.: - " Studium uwarunkowań i
kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świętajno -
Uwarunkowania "

Świętajno, lipiec 2015r.

Zmianę studium wprowadzoną zarządzeniem zastępczym Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia
....., znak: wyróżniono kolorem niebieskim.

Zmianę sporządziło:

Przedsiębiorstwo Gospodarki Gruntami „Topoz” Maciej Wronka

w składzie autorskim:

mgr inż. Maciej Wronka, mgr inż. Emilia Gałuszka – Wronka

ZAKŁAD USŁUG PROJEKTOWYCH
ARCHITEKTONICZNO – URBANISTYCZNYCH W OLECKU
ul. E. Orzeszkowej 16, 19-400 Olecko

ZESPÓŁ PROJEKTOWY

mgr inż. arch. Edyta Skolimowska upr.

urb. nr XXVI/173/2009, G-253/2009

tech. bud. Renata Drobny mgr inż. arch.

Krzysztof Skolimowski mgr Alicja

Jaworowska - Jurewicz

Spis treści

I. Wstęp	5
1. Podstawa prawna.....	5
2. Informacje merytoryczne.....	6
II. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.....	6
1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy.....	6
2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenia terenu.....	7
2.1. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy	7
2.2. Użytkowanie terenów.....	8
2.3. Sytuacja planistyczna.....	8
3. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.....	9
4. Stan środowiska przyrodniczego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.....	10
4.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna.....	10
4.2. Krajobraz.....	11
4.3. Klimat.....	12
4.4. Gleby.....	13
4.5. Wody powierzchniowe i podziemne.....	14
4.6. Flora i fauna	16
4.7. Obszary i obiekty objęte prawnymi formami ochrony przyrody	16
4.8. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	24
4.9. Leśna przestrzeń produkcyjna	25
5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	26
5.1. Rys historyczny	26
5.2. Noty historyczne wybranych wsi oraz charakterystyka przestrzenna.....	27
5.3. Obiekty i obszary chronione.....	31
5.3.1. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków	31
5.3.2. Wykaz zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków	33
5.3.3. Wykaz zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków	44
6. Warunki i jakość życia mieszkańców	61
6.1. Demografia.....	62

6.2. Sfera gospodarcza.....	62
6.3. Sfera społeczna.....	64
7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	68
8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.....	68
9. Stan prawny gruntów.....	78
10. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.....	79
11. Występowanie naturalnych zagrożeń geologicznych oraz obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi	79
12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	80
13. Stan systemu komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	83
13.1. Infrastruktura techniczna.....	83
13.1.1. Gospodarka wodno - ściekowa	83
13.1.2. Gospodarka odpadami.....	83
13.1.3. Elektroenergetyka.....	85
13.1.4. Gaz.....	85
13.2. Komunikacja.....	85
13.2.1. Komunikacja drogowa.....	85
13.2.2. Komunikacja kolejowa.....	88
13.2.3. Szlaki turystyczne.....	88
14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	89

I. Wstęp

Niniejsze studium stanowi rewizję i modyfikację podstawowych zasad i kierunków polityki przestrzennej gminy, określonych w dokumencie Studium z 2000 r., z uwzględnieniem złożonych wniosków do zmiany studium oraz planów miejscowych, łącznie z przyczynami spowodowanymi poprzez:

- a) zmiany przepisów odrębnych, w tym głównie o ochronie przyrody;
- b) opracowaną strategię rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Świątajno w kontekście strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego;
- c) koniecznymi korektami zasad i kierunków polityki przestrzennej gminy związanymi głównie z dynamiką procesów inwestycyjnych w niektórych obszarach;
- d) dostosowanie struktury dokumentu do przepisów art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w legalnym obrocie prawnym;
- e) zastąpienie dotychczasowego tekstu uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, redakcja nowego dokumentu z aktualizującą i dostosowaniem do obowiązujących przepisów prawa;
- f) zastąpienie dotychczasowych rysunków Studium nowymi, zawierającymi dokonane zmiany w warstwie graficznej wiejskich terenów osadniczych.

1. Podstawa prawna

Podstawę prawną opracowania stanowią:

uchwała nr XVII/94/12 Rady Gminy Świątajno z dnia 5 czerwca 2012 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków

Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Świątajno, ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz.

U. z 2015 poz. 199), rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

2. Informacje merytoryczne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świątajno zostało sporządzone w 2000 r. w trybie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 15 z 1999 r., poz. 139 z późn. zmianami) i uchwalone uchwałą Nr XXIV/129/2000 Rady Gminy Świątajno z dnia 28 grudnia 2000 r.

Obecne studium sporządzone zostało w trybie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zmianami).

Zakres opracowania jest zgodny z wymogami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Celem sporządzenia studium jest dostosowanie dokumentu do obowiązujących przepisów prawa, w tym aktualizacja uwarunkowań i kierunków zagospodarowania w stosunku do zachodzących zmian w przestrzeni gminy oraz złożonych wniosków i obowiązujących dokumentów.

Opracowanie jest wykonane w formie tekstowej i graficznej. Część tekstową z podziałem na dwie części pt. "Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy" oraz "Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy" stanowią załącznik nr 1 i załącznik nr 2 do uchwały Rady Gminy Świątajno. Część graficzną opracowaną w skali 1 : 25000 przedstawiającą uwarunkowania i kierunki rozwoju gminy Świątajno stanowią kolejno załącznik nr 3 i załącznik nr 4 do uchwały Rady Gminy Świątajno.

Tekst został ujęty redakcyjnie stosownie do wymagań określonych przepisami art. 10 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

II. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy Świątajno

Gmina Świątajno położona jest w południowo – zachodniej części powiatu oleckiego na platformie wschodnioeuropejskiej. Gmina sąsiaduje z gminami: Olecko, Kowale Oleckie, Kruklanki, Wydminy, Stare Juchy i Ełk. Centrum gminy – wieś Świątajno leży przy trasie powiatowej nr 1816 N, łączącej się z drogą wojewódzką Olecko – Giżycko nr 655, w odległości 16 km od Olecka, 28 km od miasta Ełk i 45 km od Giżycka. Od Olsztyna – stolicy województwa wieś Świątajno oddalona jest o około 180 km.

Tutaj mieści się siedziba władz samorządowych i innych instytucji potrzebnych do funkcjonowania społeczności lokalnej takich jak Bank Spółdzielczy, ośrodek zdrowia, urząd pocztowy, posterunek policji,

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Gminna Biblioteka Publiczna, a także lecznica dla zwierząt. Na terenie gminy funkcjonują trzy szkoły podstawowe oraz gimnazjum. Istnieje jedna niewymiarowa sala gimnastyczna 19 x 9m, przy szkole podstawowej w Mazurach. Niewykorzystany jest w pełni budynek po byłej szkole we Wronkach, w którym istnieje jeszcze biblioteka i izba muzealna „Las wokół nas”. W perspektywie jest utworzenie Powiatowego Centrum Edukacji Leśnej i Przyrodniczej.

Gmina zajmuje obszar 215 km² (wg GUS z 2012 roku), co stanowi 0,89% powierzchni województwa warmińsko – mazurskiego, z czego 5317 ha to lasy, zaś 1054 ha zajmują wody. Typowo wiejską Gminę Świętajno zamieszkuje 3994 mieszkańców (stan na dzień 31.12. 2012 r.) w 34 miejscowościach, które tworzą 24 sołectwa: Barany, Borki, Chełchy, Cichy, Dudki, Dunajek, Dworackie, Dybowo, Giże, Gryzy, Jelonek, Jurki, Kije, Krzywe, Kukówko, Mazury, Orzechówko, Połom, Rogajny, Sulejki, Świętajno, Wronki, Zalesie i Pietrasze. Pozostałe miejscowości w gminie: Cichy Młyn, Jurkowo, Leśniki, Niemsty, Rogowszczyzna, Smolnik, Świdrówko, Zajdy, Zalesie.

Średnia gęstość zaludnienia w Gminie Świętajno wynosi 19 osób na km², przy średniej w powiecie oleckim 39 osób na km² oraz w województwie warmińsko – mazurskim 59 osób na km².

2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenia terenu

2.1. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy

Strukturę funkcjonalno - przestrzenną tworzy układ komunikacyjny, użytki rolne i leśne oraz tereny zainwestowane. Wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych znajdują się jednostki osadnicze rozmieszczone w układzie pasmowo - węzłowym. Głównym ośrodkiem struktury położonym centralnie w stosunku do obszaru gminy - jest Świętajno, które pełni rolę wielofunkcyjnego zaplecza dla pozostałych jednostek osadniczych. W bliskim sąsiedztwie miejscowości, jako uzupełnienie struktury osadniczej Świętajna zlokalizowane są Sulejki i Dworackie. Dunajek, Pietrasze oraz Cichy pełnią oprócz dominującej funkcji rolniczej dodatkowo funkcje produkcyjno - usługowe.

Mazury, Rogajny, Borki stanowią enklawy struktur typowo nastawionych na rozwój turystyki z uwagi na swoje położenie. Dominuje tu funkcja mieszkaniowa oraz rekreacji indywidualnej. Giże z racji posiadanego opracowanego planu miejscowego tworzy strukturę przygotowaną pod rozwój funkcji mieszkaniowych i rekreacyjno - wypoczynkowych w sąsiedztwie jeziora Dudeckiego.

Na obszarze gminy w sposób czytelny zarysowuje się układ funkcjonalny, który ułatwia podział oraz hierarchię istniejących jednostek osadniczych.

2.2. Użytkowanie terenów

Największą powierzchnię na terenie gminy zajmują użytki rolne – łącznie 11 776 ha, co stanowi ok. 54%. Na uwagę zasługują również tereny leśne, zadrzewione i zakrzewione, których powierzchnia wynosi łącznie 6 223 ha, czyli ok. 28% powierzchni ogólnej oraz tereny pod wodami płynącymi, których powierzchnia wynosi łącznie 1 634 ha (ok. 8%). Wszystkie tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują jedynie 2,25% ogólnej powierzchni, co odpowiada 485 ha. Pozostałe grunty stanowią niewielki odsetek powierzchni gminy.

2.3. Sytuacja planistyczna.

Na terenie gminy Świętajno obowiązuje 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym 5 sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym i 5 na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Mpzp obowiązujące na obszarze gminy Świętajno

Lp.	Nr uchwały Rady Gminy Świętajno	Nazwa uchwały
1.	Uchwała Nr XXXIII/179/2002 z dnia 25.03.2002r.	<i>MPZP terenów rekreacyjno - wypoczynkowych nad jeziorem Stopka, gmina Świętajno</i>
2.	Uchwała Nr XXXIII/177/2002 z dnia 25.03.2002r.	<i>Zmiana MPZP gminy Świętajno w obrębie wsi Świętajno - Sulejki</i>
3.	Uchwała Nr XXXIII/178/2002 z dnia 25.03.2002r.	<i>Zmiana MPZP gminy Świętajno w obrębie wsi Mazury</i>
4.	Uchwała Nr XXIV/98/04 z dnia 22.03.2004 r.	<i>MPZP gminy Świętajno w obrębie wsi Borki</i>
5.	Uchwała Nr XIII/66/11 z dnia 30.12.2011r.	<i>Zmiana MPZP terenów położonych w obrębie geodezyjnym Giże</i>
6.	Uchwała Nr XIII/67/11 z dnia 30.12.2011 r.	<i>MPZP terenów położonych w obrębie geodezyjnym Giże</i>
7.	Uchwała Nr XV/55/03 z dnia 26.09.2003 r.	<i>MPZP części wsi Dudki</i>

8.	Uchwała Nr L/232/06 z dnia 25.08.2006r.	<i>MPZP terenów położonych w obrębie geodezyjnym Gize</i>
9.	Uchwała Nr L/232/06 z dnia 25.08.2006r.	<i>MPZP Krzywe</i>
10.	Uchwała Nr XXXIX/188/05 z dnia 05.08.2005r.	<i>MPZP części gminy Świątajno w obrębie geodezyjnym Pietrasze obejmującego działkę o numerze geodezyjnym 81/32 - Miejsce Obsługi Podróżnych</i>

Źródło: Urząd Gminy Świątajno

Dodatkowo, oprócz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w 2012 roku Urząd Gminy Świątajno wydał 6 decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz 56 decyzji o ustaleniu warunków zabudowy.

3. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

Według ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) pod pojęciem „ład przestrzenny” należy rozumieć „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno – gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne”.

Po analizie uwarunkowań gminy, w tym inwentaryzacji struktury funkcjonalno - przestrzennej można stwierdzić, iż na ład przestrzenny nakłada się wiele czynników.

Przede wszystkim są to kompleksowe opracowania planistyczne, które gwarantują zachowanie ładu przestrzennego oraz przestrzeganie zasad polityki przestrzennej w gminie. Podstawą do kształtowania ładu przestrzennego jest zrównoważony rozwój w przestrzeni. Równowaga między terenami o wysokich walorach przyrodniczo - krajobrazowym, a terenami zurbanizowanymi zapewnia jego ochronę. Na strukturę gminy Świątajno niewątpliwie mają duży wpływ jeziora oraz obszary chronione tj. obszary chronionego krajobrazu oraz Natura 2000, które warunkują i ograniczają zarazem możliwości inwestycyjne. Jednocześnie stanowią atrakcyjne położenie gminy w strukturze przyrodniczej, sprzyjającej rozwojowi funkcji turystycznych. Tereny najbardziej zainwestowane kumulują się w Świątajnie, a także wzdłuż istniejących szlaków komunikacyjnych. Pozostały obszar gminy zajmują użytki rolne z licznymi rozproszonymi gospodarstwami - siedliskami.

4. Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

4.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Rzeźba terenu

Według regionalizacji fizyczno - geograficznej Polski J. Kondrackiego (1977r.) położona w podprovincji Pojezierza Wschodniobałtyckiego, leżącej na skraju Niżu Zachodniorosyjskiego, w makroregionie Pojezierze Mazurskie. Większa część gminy należy do mezoregionu Pojezierze Ełckie, jedynie jej północno - wschodnia część wchodzi w skład mezoregionu Garb Szeski. Obie jednostki zostały ukształtowane pod wpływem deglacacji fazy pomorskiej - najmłodszej fazy zlodowacenia bałtyckiego.

Pojezierze Ełckie charakteryzuje się nachyleniem w kierunku południowym oraz nagromadzeniem wielu form rzeźby młodo glacialnej. Występują tu znaczne różnice wysokości względnej, liczne formy akumulacji arealnej, głębokie rynny lodowcowe a także wiele jezior i rzek.

Garb Szeski stanowi najwyższe wyniesienie w północnej Polsce, a także dział wodny pomiędzy zlewniami rzek odprowadzającymi swe wody do Wisły i Niemna. Jest to część garbu pojeziernego o bardzo urozmaiconej rzeźbie z licznymi pagórkami i wzgórzami. Charakterystyczne dla tego terenu są duże wysokości bezwzględne i deniwelacje oraz brak jezior polodowcowych.

Na terenie gminy Świątajno najwyższe wyniesienia tworzą wzgórza moren czołowych: akumulacyjnych i spiętrzonych, występujących w zachodniej i północno - wschodniej jej części. Kulminacje wzgórz na zachodzie sięgają do 190 m.n.p.m. a na północnym wschodzie przekraczają 220 m.n.p.m przy wysokości względnej od 20 do 30 m. Środkowa część gminy tworzy tzw. strefę rozcięcia marginalnego. Wzgórza morenowe tworzą wyraźne ciągi, towarzyszy im pagórkowata wysoczyzna polodowcowa strefy marginalnej o dużych deniwelacjach - od 15 do 20 m, stromych zboczach pagórków, licznych obniżeniach wytopiskowych oraz głębokich rynnach polodowcowych.

Poza strefą marginalną wysoczyzna polodowcowa, która osiąga tu wysokość 140 - 165 m.n.p.m., a deniwelacje dochodzą do 15 m, porozcinana jest siecią równoległych rynien wypełnionych przez jeziora lub sandry. Charakterystyczne dla tego terenu formy to wzgórza kemowe i moreny martwego lodu o bardzo zróżnicowanej wielkości i kształcie. najbardziej okazałe - o wys. do 25 m i powierzchni do 1km² występują w południowej i wschodniej części gminy. Rynnom polodowcowym często towarzyszą wały ozów.

Pomiędzy jeziorami Litygajno, Łażno i Łaśmiady rozwinęła się sieć odpływu sandrowego, urozmaicona licznymi obniżeniami wytopiskowymi.

Budowa geologiczna

Cały teren gminy znajduje się na obszarze jednostki geologicznej zwanej garbem mazurskim, stanowiącym część platformy wschodnioeuropejskiej.

Skały podłoża krystalicznego są pochodzenia prekambryjskiego i występują w rejonie Ełku na głębokości 680 m, następnie zapadają głębiej w kierunkach północnym i zachodnim. Są to głównie łupki, fylity, gnejsy oraz granity, sjenity, gabra i kwarcyty.

Na podłożu krystalicznym leżą utwory mezozoiku - brak osadów paleozoiku - o miąższości do 500 m głównie: zlepieńce, piaskowce, mułowce, iłowce, margle, wapienie. Następna warstwa są utwory paleogeu (starszego trzeciorzędu) wykształcone jako: gezy, iłowce, mułowce i pisaki.

Warstwa czwartorzędowa pochodzenia plejstocénskiego jest związana z następującymi po sobie kolejnymi zlodowaceniami. charakteryzuje się dużą zmiennością rodzajów utworów, ich położeniem i miąższością, która należy do największych w Polsce i miejscami przekracza 200 m. najstarsze leżące na osadach trzeciorzędu lub kredy są dwa poziomy gliny zwałowych zlodowacenia południowo - polskiego, podścielone lokalnie mułkami zastoiskowymi lub piaskami wodnolodowcowymi. Interglacja mazowiecki pozostawił osady piasków żwirów i mułków rzecznych, a kolejny lądolód zlodowacenia środkowo - polskiego trzy poziomy gliny zwałowych, pomiędzy którymi występują utwory piaszczysto - żwirowe, mułki i ropy - stanowią one głównie masę osadów plejstocénskich, ich miąższość lokalnie przekracza 100 m.

Najmłodsze osady fazy pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego to głównie gliny zwałowe, lokalnie piaski i żwiry lodowcowe, te ostatnie budują głównie wzgórza moren czołowych. wzgórza kemowe i moreny martwego lodu zbudowane są z piasków, rzadziej żwirów często z pokrywą gliny zwałowych na zboczach, natomiast ozy z grubego materiału wodnolodowcowego. Sandry, występujące w centralnej części gminy są utworzone z dobrze przemytych piasków i żwirów wodnolodowcowych.

Utwory wieku holocénskiego są to przede wszystkim osady limniczno - bagienne i osady rzeczne: namuły piaszczyste i torfiaste, torfy i pisaki rzeczne oraz osady dennie jezior - muły i gytie.

4.2. Krajobraz

Krajobraz gminy Świątajno jest typowy dla pojezierzy. Analizowany obszar należy do Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Teren jest pagórkowaty oraz płaski z niewielkimi wzniesieniami. Lasy

pokrywają środkową oraz północno - zachodnią część gminy . Przeważają jednak duże rozłogi pól. Analiza krajobrazu kulturowego gminy została wykonana w oparciu o metodę wyznaczania jednostek architektoniczno - krajobrazowych (w skrócie JARK) ; metodę tę opracował prof. Janusz Bogdanowski. Wydzielono tutaj dwie podstawowe jednostki - teren płaski (AO) oraz pagórkowaty (BO); ponadto wydzielono podjednostkę teren płaski z niewielkimi wzniesieniami (AU). Łącznie wydzielono 66 jednostek .

Generalnie krajobraz gminy cechują:

- zachowane czytelne historyczne układy zabudowy wsi
- rozległe widoki na przedpola wsi
- różnorodna sieć drożna
- znaczny powierzchniowy udział form naturalnych (lasy i jeziora).

4.3. Klimat

Gmina leży w granicach Pojezierza Mazurskiego, które cechuje surowy klimat. Rejon Olecka i terenów na wschód od niego nazywa się „polskim biegunem zimna”. Teren gminy Świątajno wyróżnia się mniejszym nasłonecznieniem, większym zachmurzeniem (ilość dni pogodnych w roku wynosi tu 36 w skali roku przy przeciętnej krajowej 45 dni w roku). Niższa jest też średnia temperatura (przeciętnie o około 1,9 stopnia) – dłużej tu trwają przymrozki i wcześniej zaczyna się zima. Znaczne są też amplitudy dobowe temperatur, które w skrajnych wypadkach w maju wynosiły + 36,4°C w dzień oraz – 3,5°C nocą (amplituda 34,7°C). Skrajne temperatury latem sięgają + 34,0 °C, zimą - 36,4°C, więcej tu jest dni z przymrozkami, więcej dni dżdżystych i wietrznych. Struktura opadów cechuje się przewagą letnich nad zimowymi oraz wiosennych nad jesiennymi. Ten niedostatek rekompensują często występujące mgły i rosy poranne. Pokrywa śnieżna leży tu ok. 90 dni w roku.

Przez gminę biegnie granica mikroregionów gołdapsko – suwalskiego i wschodniomazursko – sejneńskiego. Pierwszy z nich charakteryzuje typowo kontynentalny klimat, najostrzejszy na całym Niżu Polskim, cięższymi glebami oraz urozmaiconą rzeźbą terenu, osiągając swój najpełniejszy kształt w Górach Szeskich. Drugi z wymienionych mikroregionów cechuje łagodniejszy klimat, mniejsza falistość terenu oraz słabsze gleby.

Warunki klimatyczne nie sprzyjają wegetacji roślin, które mają zbyt krótki okres na dorastanie, zbyt wilgotno i zbyt sucho, na przemian w różnych okresach wegetacji; nie sprzyjają im także ekstremalne temperatury oraz wiatry utrudniające wzrost i powodujące erozję gleb.

4.4. Gleby

Gleby wykształciły się pod wpływem współdziałania kilku czynników glebotwórczych takich jak: skały macierzyste, warunki klimatyczne, szata roślinna, rzeźba terenu, warunki wodne i działalność człowieka.

Skałami glebotwórczymi są głównie utwory czwartorzędowe: starsze - plejstoceny i młodsze - holoceny, odznaczające się znaczną miąższością. (S. Nawrocki 1994r.)

Wśród utworów czwartorzędowych przeważają osady plejstoceny, głównie w postaci glin zwałowych, które są dominującymi skałami macierzystymi gleb. mniej jest piasków zwałowych i wodno-lodowcowych a także utworów organogenicznych. piaski zwałowe o bardzo różnorodnym składowaniu granulometrycznym zajmują największe powierzchnie na pojeziernych wysoczyznach. obok nich dość często występują utwory piaskowo - żwirowo gliniaste o bardzo zróżnicowanym układzie poziomym i pionowym. skały macierzyste gleb dolin rzecznych, obszarów obniżenia przyjeziernych oraz zagłębień bezodpływowych stanowią organiczne namuły piaszczyste - pylaste.

Na terenie gminy Świątajno przeważają gleby brunatne i bielcowe, wytworzone z glin całkowitych, piasków gliniastych, piasków gliniastych pościelonych glina lub piaskiem luźnym i piasków luźnych całkowitych. dominują gleby o średnich wartościach produkcyjnych, zaliczane do klas bonitacyjnych IVa i IVb, lokalnie IIIb, stanowiąc 73,1 %.

Wg rolniczej przydatności gleb teren gminy charakteryzuje się następująco:

- Kompleks 1 - pszenno bardzo dobry - nie występuje
- Kompleks 2 - pszenno dobry stanowi 15,7 %
- Kompleks 3 - pszenno wadliwy stanowi 22,6%
- Kompleks 4 - żytni bardzo dobry stanowi 31,1 %
- Kompleks 5 - żytni dobry stanowi 5,2%
- Kompleks 6 - żytni słaby stanowi 16,5%
- Kompleks 7 - żytni bardzo słaby stanowi 8,2 %
- Kompleks 8 - zbożowo - pastewno mocny stanowi 0,6%
- Kompleks 9 - zbożowo - pastewno słaby stanowi 0,1%

Ze względu na wartość użytkową większa część gleb podlega ochronie przed użytkowaniem nierolniczym, zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Gleby chronione występują głównie w północnej, wschodniej i południowej części gminy.

Łąki i pastwiska występują w przeważającej mierze na gruntach mineralnych i posiadają słabą wartość użytkową. Naturalne łąki i pastwiska zlokalizowane są na glebach torfowych, mułowych i murszowych w obrębie dolin, obniżów terenowych i zagłębień bezodpływowych, zaliczane są do kompleksu Zz i stanowią średnią wartość użytkową.

4.5. Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Świątajno należy do zlewni rzeki Ełk, prawobrzeżnego dopływu Biebrzy, wchodzącej w skład dorzecza Wisły. Długość całkowita rzeki wynosi 113,6 km, a powierzchnia jej zlewni 1524,5 km². Wyływa ona koło miejscowości Siedliska k. Gołdapi i płynie w kierunku południowym, m.in. przez jeziora: Szałk Wielki, Pilwąg, Łażno, Litygajno, Łasmiady, zmieniając kilkakrotnie nazwę (Czarna Struga, Łażna Struga, Ełk). Odwadnia całą zachodnią część gminy. Głównymi dopływami na terenie gminy Świątajno są: Połomska Młynówka - odprowadzająca wody z części centralnej i wschodniej oraz Mazurka - odwadniająca część północną. Z terenów położonych na południu drobne cieki odprowadzają wody do jezior Krzywe i Przytulickie, które należą również do zlewni rzeki Ełk.

Większość wysoczyzn polodowcowych to obszary bezodpływowe lub o sztucznym odpływie, wykonanym w drodze zabiegów melioracyjnych.

Dominującym elementem hydrograficznym gminy są jeziora polodowcowe, bardzo zróżnicowane pod względem wielkości, kształtu i pojemności. Łażno, Litygajno, Dworackie i Krzywe to typowe dość głębokie jeziora rynnowe, natomiast jeziora Dudeckie i Kukowino mają charakter przejściowy pomiędzy rynnowymi a zaporowymi.

Największym jeziorem gminy jest jezioro Łażno, zajmuje ono powierzchnię 562,4 ha. Jest to jezioro średnio głębokie - głębokość maksymalna wynosi 18 m, średnia 5,7 m, z dość dobrze rozwiniętą linią brzegową (jej długość wynosi 17 825 m, a wskaźnik jej rozwoju 2,18) okalająca szereg zatok, półwyspów oraz jedną wyspę. Dno jest urozmaicone i tworzy wiele głębocków i wypłyceń. Najgłębsze miejsca znajdują się w centralnej części akwenu, oddzielone są od siebie ciągiem górów śródzieziornych. Część północno-wschodnia jest płytka - jej głębokość rzadko przekracza 5 m. Głównym dopływem jest rzeka Czarna Struga, prowadząca wody z J. Pilwąg oraz rzeka Mazurka. Uchodzi tu również kilka innych małych dopływów o charakterze rowów melioracyjnych. Odpływ wód następuje przez rzekę Łażna Struga, wypływającą z północno-zachodniego krańca zbiornika.

Pas szuwarów, stanowiący 11 % powierzchni jeziora , o szerokości od 10 do 20 m zdominowany jest przez trzinę pospolita , dość licznie występuje również oczeret jeziorny i pałka wąskolistna . Roślinność zanurzona i o liściach pływających występuje maksymalnie do 3,5 m.

Pod względem klasyfikacji rybackiej w obrębie sandru oraz rynnowych rozcięć wysoczyzny wody gruntowe pozostają i jest to jezioro sielawowe.

Do większych jezior gminy Świątajno należą: Litygajno, Krzywe , Kukowino, Dudeckie, Dworackie, Świątajno, Muliste, Długie, Chełskie (Kielki) i Stopka.

Wody podziemne

Podstawowym i praktycznie jedynym zbiornikiem wód podziemnych użytkowych są utwory czwartorzędowe o miąższości 150 - 250 m. Wodonośiec tworzą piaski i żwiry wodnolodowcowe związane głównie ze zlodowaceniem bałtyckim oraz piaski dzielące kolejne poziomy glin zwałowych ostatniego zlodowacenia. ujmowane warstwy wodonośne charakteryzują się korzystnymi warunkami hydrogeologicznymi oraz dużą zmiennością. wszystkie studnie ujmują wodę z pietra czwartorzędowego , ich średnia głębokość wynosi 50,9 m. Większa część studni osiąga wydajność od poniżej 10 do 50 m³/h, przy stosunkowo niewielkiej depresji. Wody podziemne i powierzchniowe w północnej części gminy pozostają we wzajemnej więzi hydraulicznej.

W obrębie sandru oraz rynnowych rozcięć wysoczyzny wody gruntowe pozostają w kontakcie z wodami podziemnymi warstwy użytkowej. na pozostałej części wysoczyzny , zbudowanej głównie z utworów nieprzepuszczalnych wody przypowierzchniowe tworzą poziom zawieszony w stosunku do głównej warstwy wodonośnej. występują w postaci sączeń lub mało wydajnych warstw wodonośnych o ograniczonym zasięgu.

Większość wód podziemnych gminy posiada dobrą izolację poziomów wodonośnych , w związku z tym stopień zagrożenia wód jest niski - czas przenikania powyżej 25 lat. na terenach przylegających do jezior łąžno i Litygajno oraz ciągnących się od tych jezior szerokim pasem w kierunku południowym występuje słaba izolacja poziomów wodonośnych i stopień zagrożenia wód jest wysoki - czas przenikania poniżej 5 lat.

Występują tu wody dobre jakościowo , ale ich jakość może być nietrwała.

4.6. Flora i fauna

Gmina Świątajno położona jest w Okręgu Pojezierza Mazurskiego Krainy Mazursko - Kurpiowskiej Działu Północnego Prowincji Niżowo - Wyżynnej (środkowo - europejskiej) Podpaństwa Holarktydy (podziału geobotanicznego Europy i Polski wg Szafera i Zarzyckiego 1972).

Charakterystyczną cechą florystyczną tego regionu Polski jest znaczny udział gatunków o borealnym i subborealnym typie zasięgu, gatunków borealno - górskich oraz licznych gatunków stanowiących relikty poglaczalne. do wyraźnych cech florystycznych odróżniających ten region od pozostałej części Polski jest stała obecność świerka w drzewostanie , brak lipy szerokolistnej , dębu bezszypułkowego oraz buka - ich zasięgi geograficzne tutaj nie docierają. świerk wypiera wyraźnie inne drzewa lecz nie wchodzi do najwyższej warstwy drzewostanu , kępowo lub jako zwarty bór porasta także torfowiska. wchodzi w skład nie tylko borów mieszanych , ale występuje również domieszkowo w lasach liściastych . obok świerka i sosny gatunkami lasotwórczymi są tu lipa drobnolistna , grab pospolity, brzoza brodawkowata, olcha czarna , jezior wyniosły i dąb szypułkowy. Pod względem zbiorowisk roślinnych charakterystyczną cechą tego regionu jest występowanie w swojej typowej postaci boru bagiennego i innych borealnych zbiorowisk roślinnych oraz bardzo częste występowanie torfowiska przejściowych i torfowisk wysokich , związanych z obecnością jezior oraz z lokalnymi bezodpływowymi zagłębieniami terenu. oprócz zbiorowisk atlantyckie i kontynentalne w specyficznych warunkach mikrosiedliskowych i mikroklimatycznych rozwijają się ciepłolubne zbiorowiska południowe.

Duże zróżnicowanie terenu pod względem siedliskowym oraz położenie na skraju wpływów klimatów z atlantyckiego , kontynentalnego i borealnego powoduje znaczna różnorodność flory tego terenu. Odzwierciedla się to w bogactwie florystycznym i występowaniu wielu gatunków i zbiorowisk roślinnych uznawanych za rzadkie lub zagrożonych wyginięciem.

4.7. Obszary i obiekty objęte prawnymi formami ochrony przyrody

Na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2013 poz. 627 ze zm.) formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary NATURA 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Świątajno:

- obszary chronionego krajobrazu
- obszary Natura 2000

- pomniki przyrody
- użytki ekologiczne

Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze rozporządzenia wojewody, które określa jego nazwę, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu lub jego części wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 24 ust. 1, wynikające z potrzeb jego ochrony.

W granicach gminy obszary chronionego krajobrazu zajmują 10 688,5 ha (GUS 2012). Są to:

- ❖ Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Oleckich rozporządzenie Nr 139 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Oleckich (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 178, poz. 2621).
- ❖ Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Ełckiego rozporządzenie Nr 21 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003r. w sprawie wprowadzenia obszarów chronionych krajobrazu na terenie województwa warmińsko - mazurskiego (Dz. U. Woj. Warm. - Maz. Nr 52, poz. 725) oraz uchwały Nr VII/126/11 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 maja 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Ełckiego (Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 74, poz. 1295). (wcześniej obowiązujące: rozporządzenie Nr 154 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Ełckiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 198, poz. 3105).
- ❖ Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Boreckiej rozporządzenie Nr 132 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Boreckiej (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 178, poz. 2614).

Obszary Natura 2000

Zgodnie z postanowieniami prawa Unii Europejskiej Natura 2000 to spójna europejska sieć ekologiczna, której celem jest zachowanie rodzajów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków ważnych dla Wspólnoty. Obszary te typowane są według kryteriów podanych w Dyrektywie 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dziko żyjącej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa) jako Specjalne Obszary Ochrony (SOO) oraz Dyrektywie 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków

(tzw. Dyrektywa Ptasia) jako Obszary Specjalnej Ochrony (OSO). Każde państwo samodzielnie przygotowuje propozycję tej sieci w obrębie swojego terytorium i przedstawia do zatwierdzenia Komisji Europejskiej.

W Polsce opracowaniem projektu listy obszarów Natura 2000 zajmuje się Minister właściwy do spraw ochrony środowiska, który przy sporządzaniu w/w listy zasięga opinii właściwych miejscowo rad gmin.

Na terenie gminy Świątajno znajduje się:

1. Projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) PLH 280016 Ostoja Borecka (Dyrektywa Siedliskowa) o powierzchni 25340,1 ha. Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej.

Ostoją znajduje się w północno - wschodniej Polsce, na Pojezierzu Mazurskim. Obejmuje duży kompleks leśny, w którym dominują drzewostany liściaste ze znaczną domieszką świerka. Puszcza Borecka jest jednym z ważniejszych w Europie obszarów występowania typowych środkoeuropejskich lasów liściastych, tzw. grądów subkontynentalnych z lipą, grabem, klonem i wiązem. Większość drzewostanów w Puszczy ma charakter naturalny, a część z nich osiągnęła wiek powyżej 150 lat. Puszcza posiada duże walory krajobrazowe, ze względu na silnie zróżnicowaną rzeźbę terenu ukształtowaną przez lodowce i znaczne różnice wysokości. Teren przecinany jest licznymi strumieniami i obfituje w małe zbiorniki wodne. W południowo - wschodniej części Puszczy występuje również kompleks jezior z jeziorami: Łażno i Wielki Szwątk. Natomiast w południowozachodniej części ostoi znajduje się jezioro Żabinek z dnem porośniętym łąkami ramieniowymi - cennym dla UE typem siedlisk. W obniżeniach terenu występują olsy lub otwarte trzęsawiska. Pośród lasów spotkać można liczne śródleśne wilgotne łąki. Puszcza Borecka stanowi ważną ostoję fauny leśnej o historycznie bogatej puli genetycznej, na czele z wilkiem i rysiem - gatunkami cennymi dla zachowania europejskiej przyrody oraz żubrem. Na terenie ostoi występuje jedno z 5 wolnożyjących stad żubra w Polsce. Stwierdzono tu występowanie 3 gatunków roślin cennych dla ochrony europejskiej przyrody: rzepika szczeciniastego i storczyków - obuwika pospolitego i lipennika Loesela. Zidentyfikowano tu 10 rodzajów siedlisk ważnych dla Europy. Największą powierzchnię z nich zajmują bory i lasy bagienne (5%) oraz lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe (5%). Z innych cennych siedlisk spotyka się tu torfowiska wysokie, murawy kserotermiczne oraz ziołorośla nadrzeczne i okrajkowe. W Puszczy występują naturalne stanowiska cisa, który osiąga tu swoją wschodnią granicę zasięgu. Puszcza Borecka jest również ważną ostoją ptasią o randze europejskiej. Z cennych dla UE gatunków występują tu m.in.: żuraw, trzmielozad, błotniak stawowy oraz rybołów. Intensywna gospodarka leśna, stanowi zagrożenie dla ekosystemów liściastych o cechach naturalnych.

Zagrożeniem jest wyrąb starych drzewostanów w ramach planowej gospodarki leśnej i zastępowanie ich monokulturami sosnowymi, świerkowymi i modrzewiowymi, a także dębowymi.

Istniejące formy ochrony przyrody na terenie Ostoi Puszczy Boreckiej - obszary chronionego krajobrazu, Piłackie Wzgórza - rezerwat przyrody, Borki - rezerwat przyrody, Lipowy Jar - rezerwat przyrody, Mazury - rezerwat przyrody, Wyspa Lipowa na Jeziorze Wielki Szałk - rezerwat przyrody. Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych (z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*): twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea* starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis*-*Festucion pallentis*) *, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) *, torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*), obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *TilioCarpinetum*), bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi*-*Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi*Pinetum, *Pino mugo*-*Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii*-*Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne) *, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe) *.

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*): ptaki: bąk, bocian biały, bocian czarny, trzmielojad, kania czarna, kania ruda, bielik, błotniak stawowy, orlik krzykliwy, rybołów, jarząbek, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, rybitwa zwyczajna (rzeczna), rybitwa czarna, zimorodek, dzięcioł średni, dzięcioł czarny, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł białogrzbiety, podróżniczek, muchołówka mała, muchołówka białoszyja, gąsiorek, ssaki: mopek, nocek łydkowłosy, bóbr europejski, wilk *, żubr*, ryś, wydra. Ważne dla Europy gatunki roślin (z Zał. II Dyr. siedliskowej), w tym gatunki priorytetowe(*): sasanka, otwarta, obuwik pospolity, lipiennik Loesela, rzepik szczeciniasty.

2. Zatwierdzony Specjalny Obszar Ochrony Ptaków Natura 2000 PLB 280006 Puszcza Borecka (Dyrektywa Ptasia) o powierzchni 18962,8 ha. Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej.

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska. Ostoja obejmuje Puszcę Borecką, charakteryzującą się urozmaiconą rzeźbą terenu i przewagą lasów mieszanych i liściastych o zróżnicowanych siedliskach, z których część zachowała naturalny charakter. Duże przestrzenie zajmują drzewostany świerkowe. W obniżeniach terenu, prócz podmokłych lasów, spotyka się również otwarte

mokradła. Przez obszar przepływają liczne strumienie, stanowiące w większości dopływy rzeki Ełk. W mniejszym stopniu uchodzą do rzeki Gołdapi i Wielkich Jezior Mazurskich. W ostoi znajduje się też kilka niedużych jezior oraz liczne podmokłe łąki. Na południowo-wschodnim skraju puszczy znajduje się zespół jezior z których największym jest jezioro Łażno.

Obszar uzyskał rangę ostoi ptaków o randze europejskiej, występuje w nim 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 9 gatunków ptaków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Łęgnie się tu ponad 10% krajowej populacji dzięcioła białogrzbietego oraz przynajmniej 1% populacji krajowej: bociana czarnego, dzięcioła średniego, dzięcioła trójpalczastego, dzięcioła zielonosiwego, muchołówki białoszyjej, orlika krzykliwego, rybołowa i żurawia. Odnotowano tu również znaczną liczebność bielików, kani czarnych, jarząbków i zimorodków. Na terenie obszaru żyje niewielka populacja żubrów. Pewne zagrożenie mogą stanowić szkody powstałe w wyniku silnych wiatrów i będące ich konsekwencją gradacje owadów, szczególnie kornika drukarza i innych kambiofagów (zwierząt żywiących się drewnem). Brak zagrożeń antropogennych. Istniejące formy ochrony przyrody: rezerваты przyrody: Borki, Lipowy Jar, Mazury, Wyspa Lipowa na Jeziorze Wielki Szałk, Obszar Chronionego Krajobrazu.

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*): ptaki: gąsiorek, muchołówka mała, muchołówka białoszyja, podróżniczek, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł średni, dzięcioł białogrzbiety, dzięcioł zielonosiwy, zimorodek, rybitwa zwyczajna (rzeczna), derkacz, zielonka, kropiatka, żuraw, jarząb, błotniak stawowy, kania czarna, trzmielojad, bielik, rybołów, orlik krzykliwy, bocian czarny, bocian biały, bąk.

Na obszarach Natura 2000 obowiązuje zakaz:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 59 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227 z późn. zmianami).

Pomniki przyrody

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku art. 40 „pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”.

Niniejsza tabela zawiera zestawienie pomników przyrody znajdujących się na obszarze gminy Świątajno.

Tab. 1.: Pomniki przyrody na terenie gminy Świątajno

L.p.	Obiekt	Nr Ewidencyjny	Obwód	Wysokość	Lokalizacja	Nr zarządzenia
1.	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> - 2 szt.	268	511, 357	25	w. Borki, 200 m od przystanku PKS	Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 2 poz. 10 z 1980 r.
2.	modrzew europejski <i>Larix decidua</i> -3 szt.	984	268-308	30-36	N-ctwo Olecko, L-ctwo Krzywy Róg, oddz. 37g, przy drodze do gajówki	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 152, poz. 2513, 2001 r.
3.	klon pospolity <i>Acer platanoides</i>	985	262	24	N-ctwo Olecko, Lctwo Krzywy Róg, oddz. 21j	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 152, poz. 2513, 2001 r.
4.	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	986	309	28	N-ctwo Olecko, Lctwo Krzywy Róg, oddz. 35a	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 152, poz. 2513, 2001 r.
5.	sosna pospolita <i>Pinus silvestris</i> - 4 szt.	987	196-251	35	N-ctwo Olecko, Lctwo Wilczewo, oddz.124f, szpaler rosnący w odl. ok. 80m od rzeki Ełk	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 152, poz. 2513, 2001 r.
6.	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	1167	450	25	N-ctwo Świątajno, Dybowo, przy drodze Dybowo-Mazury, wł. p.P.Wawrzyn	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.
7.	dąb czerwony <i>Quercus rubra</i> dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	1168	295, 251	30 30	N-ctwo Olecko, Wornki, b. torowisko kolejowe, 1km w kierunku Orłowo, wł N-ctwo Olecko	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.

8.	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> - 2 szt., wiąz polny <i>Ulmus glabra</i> - 3 szt., klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i> grab zwyczajny <i>Carpinus betulus</i> - 1 szt. żywotnik zachodni <i>Thuja occidentalis</i> - 3 szt.	1169	486, 290 203-256, 348 160, 80-100	28 23-25 28 27 15	N-ctwo Olecko, Lctwo Wronki, oddz. 10j, park przy byłym dworku pruskim	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz. 1685 2004 r.
9.	daglezcja zielona <i>Pseudotsuga menziesii</i> - aleja 130 szt.	1170	85-216	17-28	N-ctwo Olecko, Wronki, teren byłego torowiska Olecko-Giżycko 700m na E od wsi	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.
10.	sosna pospolita <i>Pinus sylvestris</i>	1171	290	13,5	N-ctwo Olecko, Wronki, 1km na S od budynku, wł. p. Ferenca	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.
11.	grusza dzika <i>Pyrus communis</i>	1172	200	13	N-ctwo Olecko, Krzywe 16, 30m od domu, wł. p. Katarzyny Popiółkowskiej	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.
12.	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	1173	405, 290	23	N-ctwo Olecko, Krzywe 14, wł p. Piotra Malca	Dz. Urz. Woj. Warm- Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.

13.	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	1174	380	27	N-ctwo Olecko, Krzywe, wł. posesja p. Skowrońskiego	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.
14.	klon pospolity <i>Acer platanoides</i>	1175	327	23	N-ctwo Olecko, Świętajno, przy drodze do Olecka, wł. Powiatowy Zarząd Dróg	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.
15.	choinka kanadyjska <i>Tsuga canadensis</i>	1176	208	18	N-ctwo Olecko, Lctwo Wronki oddz. 146t, park przy m. Wronki	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 2004 r.

Źródło: Rdoś. Pomniki przyrody w woj. warmińsko – mazurskim stan na 31 stycznia 2010

Użytki ekologiczne

Na podstawie Art. 42 i 44 ustawy o ochronie przyrody: **użytkami ekologicznymi** są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Ustanowienie użytku ekologicznego następuje w drodze uchwały rady gminy. **Na terenie gminy Świętajno, użytkami ekologicznymi są:**

- ❖ **Jezioro Birek** - kompleks jeziorno - bagienny, miejsce występowania wielu gatunków ptaków Świętajno / Olecko Rozporządzenie Nr 36 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Jezioro Birek" Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1669;
- ❖ **Torfowisko Połom** - dystroficzne jeziorko śródleśne Świętajno / Olecki Rozporządzenie Nr 91 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko Połom" Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1724;
- ❖ **Wyspa Dunajek** - starodrzew drzew liściastych Świętajno / Olecko Rozporządzenie Nr 18 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Wyspa Dunajek" Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1651.

4.8. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gmina Świątajno zajmuje obszar 21.491 hektarów, z czego użytki rolne zajmują ok. 12.226 ha powierzchni, co stanowi 55% ogólnej powierzchni gminy, lasy i zadrzewienia - 24 %, akweny – 4 %, nieużytki – 3 % i pozostałe 14% stanowią tereny zurbanizowane.

Użytkowanie gruntów w Gminie Świątajno przedstawia się następująco:

- **grunty orne – 7.417 ha**
- **łąki trwałe – 1.449 ha**
- **pastwiska trwałe – 2.998 ha**
- **lasy - 5.330 ha**
- **akweny stojące – 942,03 ha**

Dominującym typem gleb są gleby brunatne i bielcowe wytworzone z glin całkowitych, piasków gliniastych, piasków gliniastych podścielonych gliną lub piaskiem luźnym i piasków luźnych całkowitych. W ogólnym areale gruntów ornych, zajmujących 38,4% powierzchni gminy, zdecydowanie dominują gleby o średnie wartości bonitacyjnej (klasy IVa i IV b, lokalnie III b), stanowiąc 73,1% ogólnego areалу gruntów ornych. Są to głównie gleby kompleksu: żytniego bardzo dobrego, pszennego wadliwego i pszennego dobrego, w mniejszym stopniu żytniego dobrego i niewiele zbożowo – pastewnego mocnego. Wymienione kompleksy stanowią bazę dla produkcji rolnej gminy. Ze względu na wysoką wartość użytkową podlegają ścisłej ochronie przed Użytkowaniem nierolniczym. Gleby chronione występują w dość dużych i zwartych zasięgach przestrzennych, głównie w północnej, wschodniej i południowej części gminy, zajmując 73,1% całego areálu gruntów ornych. Pozostały obszar obejmujący 26,9% zajmują grunty o bardzo słabych i słabych wartościach użytkowych (V i VI klasy bonitacyjnej), zaliczone do kompleksów: żytniego słabego i bardzo słabego oraz zbożowo- pastewnego słabego. Występują one mozaikowo, na niezbyt dużych zasięgach przestrzennych i ze względu na swoją niską wartość Użytkową nie są objęte ochroną przed zmianą na cele nierolnicze.

Łąki i pastwiska zajmują 20,6% ogólnej powierzchni gminy (4447 ha), z czego prawie połowę stanowią pozadolinne użytki zielone na gruntach mineralnych, w przewadze o słabej użyteczności. Naturalne łąki i pastwiska występują głównie na glebach torfowych, mułowych i murszowych, w obrębie dolin, obniżen terenu i zagłębień bezodpływowych. Są to w przewadze użytki zielone o średniej wartości użytkowej, zaliczane do kompleksu 2z w IV, lokalnie III klasie bonitacyjnej. Naturalne użytki zielone stanowią podstawową bazę paszową dla hodowli zwierząt gospodarskich w Gminie Świątajno.

Struktura upraw jest tradycyjna, dostosowana do potrzeb lokalnego rolnictwa. Margines stanowią uprawy dla celów przemysłowych: rzepaku, tytoniu, buraków cukrowych. Areał uprawy ziemniaka, głównie z własnego materiału jest ograniczony do około 180 ha. Rolnicy nie posiadają przechowalni. Użytki zielone z powodu słabej kultury upraw, nie uregulowanych stosunków wodnych, wadliwego użytkowania, jednostronnego nawożenia (najczęściej azotem) w ostatnich latach, w ok. 70 % wymagają odnowienia. Stopniowo wzrasta świadomość rolników o konieczności dostosowania upraw do potrzeb rynku.

Tab. 1. Charakterystyka gospodarstw rolnych wg rodzajów i grup obszarowych (PSR 2010)

Gmina Świątajno	ogółem	<1ha	1-5 ha	5-10ha	15 i >
Gospodarstwa ogółem	428	95	109	110	134
Gospodarstwa indywidualne	414	94	98	109	133

Źródło: dane PSR 2002

4.9. Leśna przestrzeń produkcyjna

Grunty Leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmują na terenie gminy 5.330 ha, co stanowi 24 % powierzchni gminy.

Zbiorowiska leśne

Na terenie gminy Świątajno wyróżnia się 10 zespołów leśnych, są to: łęg jesionowo - olszowy, ols torfowcowy, ols jesionowy, las świeży i wilgotny - odmiana subborealna, las mieszany świeży - odmiana subborealna, las bagienny, bór mieszany - borealna świerczyna i bór sosnowo - dębowy, bór świeży - subkontynentalny, bór sosnowy z domieszką świerka, bór wilgotny - borealna świerczyna na torfie oraz bór bagienny.

Największe fragmenty tworzą bory mieszane, bory świeże, lasy mieszane i lasy świeże.

W obniżeniach terenowych występują bory bagienne, bory wilgotne, lasy bagienne, lasy wilgotne, olsy jesionowe. Wzdłuż rzek Ełk i Połomska Młynówka oraz mniejszych cieków bez nazwy spotykane są fragmenty lasów łęgowych.

Zachowane większe kompleksy leśne to:

- ✓ Kompleks lasów znajdujących się na południowy zachód i południe od Jeziora Długiego, ciągnący się aż do Jeziora Mulistego;

- ✓ Największy kompleks lasów znajdujących się w centralnej części, rozciągających się osady Jelonek na południe i południowy wschód, wzdłuż rzeki Ełk, aż do granicy gminy, która stanowi tu brzeg jeziora Łaśmiady;
- ✓ Niewielki kompleks leśny na południe od osady Dudki.

Zbiorowiska nieleśne

Zbiorowiska nieleśne reprezentowane są głównie przez zbiorowiska łąkowe, torfowiskowe i synantropijne.

W roślinności wilgotnych łąk obok licznych gatunków traw występują: kuklik zwisty, bodziszek łąkowy, przetacznik długolistny, banaki - średnia i lancetowata, przytulia bagienna i pospolita, firletka poszarpana. Na łąkach położonych wyżej rozwinął się zespół roślin z barszczem syberyjskim, jaskrem ostrym, szczawiem zwyczajnym, mydlnicą lekarską, dzięgielem leśnym i koniczyną pagórkowatą.

Wśród roślinności torfowiskowej dominują gatunki charakterystyczne dla torfowisk wysokich: różne gatunki mchów torfowców, krzewinki - wrzos pospolity, bagno zwyczajne, borówka bagienna i czarna, żurawina błotna, bażyna czarna, modrzewnica zwyczajna oraz sosna karłowata.

W wyniku naturalnego lub przyspieszonego zarastania płytkich i niewielkich zbiorników wodnych powstają torfowiska niskie. Dominują tu zbiorowiska roślinne złożone z mchów torfowców, wełnianek i turzyc, z czasem pojawiają się brzozy i wierzby. Osobliwością jest tu występowanie torfowisk ze świerkiem, tzw. świerczyn na torfie.

Na suchych nasłonecznionych stokach pagórków spotkać można zbiorowiska roślinności kserotermicznej, są to głównie murawy z poziomką twardawą, koniczyna długowłosą i główienką długokwiatową. Na glebach gliniastych i gliniasto - piaszczystych tworzą się formacje z leszczyną, głógami, trzmieliną i dziką różą, a napiszczystych z tarniną i jałowcem pospolitym.

5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

5.1. Rys historyczny

Świętajno posiada długą historię niestety niedostatecznie udokumentowaną. Założone zostało w 1554 roku kiedy to Starosta książęcy Krzysztof Glaubitz sprzedał Szczepanowi Kowalowi 4 włóki sołeckie i zobowiązał go do założenia wsi czynszowej na prawie chełmińskim. Nazwa Świętajno pochodzi prawdopodobnie od jaćwieskiej osady Sentane położonej w okolicy

miejscowego jeziora. W 1577 roku powstała tu parafia a w cztery lata później zbudowano pierwszy kościół. W tym samym mniej więcej czasie założono w Świątajnie pierwszą szkołę parafialną. Burzliwe dzieje Prus Książęcych XVII i XVIII wieku miały też swoje odzwierciedlenie w dziejach Świątajna. Zagony tatarskie, które pustoszyły Mazury w 1656 i 1657 roku dotarły także tutaj. Tatarzy spalili wtedy wiele domostw oraz kościół parafialny, odbudowany został w XVIII wieku (ok.1771-1776r.) Jednym z najtragiczniejszych wydarzeń w dziejach Świątajna była epidemia dżumy, szalejąca w całych Prusach Książęcych w latach 1709 - 1711. Zaraza wyludniła ogromne obszary a wiele miejscowości całkowicie opustoszało. O rozmiarach epidemii w Świątajnie może świadczyć fakt, że na 38,5 włók ziemi aż 35 pozostawało pustych. Podobnie też było w okolicznych włościach. Pierwsza połowa XX wieku to czas największego rozwoju Świątajna. W okresie międzywojennym funkcjonowały tu między innymi kolejka wąskotorowa (wybudowana w 1911 roku), urząd pocztowy, Urząd Stanu Cywilnego, posterunek Żandarmerii, młyn elektryczny i szkoła podstawowa. W 1938 roku Świątajno liczyło 761 mieszkańców i należało do najpiękniej położonych wsi powiatu oleckiego.

5.2. Noty historyczne wybranych wsi oraz charakterystyka przestrzenna

ŚWIAĘTAJNO

Założone zostało 16 marca 1554 roku, kiedy starosta książęcy, Krzysztof Glaubitz, sprzedał Szczepanowi Kowalowi 4 włóki sołeckie w celu założenia na 40 włókach wsi czynszowej na prawie chełmińskim. W 1577 roku powstała parafia, wkrótce potem zbudowano kościół i założono szkołę. Ostatni budynek trzyklasowej szkoły zbudowany został około 1860 roku. We wsi przez długie lata zamieszkiwali sami Polacy, a w miejscowym kościele, według relacji Elizy Alexy, nabożeństwa odprawiano po polsku jeszcze na początku XX wieku. Świątajno liczyło w 1938 roku 761 mieszkańców i należało do najpiękniej położonych wsi powiatu oleckiego. Posiadało w okresie międzywojennym urząd pocztowy, urząd stanu cywilnego, posterunek żandarmerii, stację kolejki wąskotorowej, młyn elektryczny, 3 karczmy (Gasthäuser), aptekę, lekarza oraz kilku rzemieślników. Nazwa wsi wywodzi się od jaćwieskiej włości Sentane, położonej w okolicy miejscowego jeziora. Część wsi stanowiły niegdyś miejscowości Grądy (mały majątek ziemski), Rogowszczyzna i Luisenhof

Miejscowość gminna Świątajno licząca 1036 mieszkańców położona wzdłuż drogi powiatowej Olecko – Dunajek. Miejscowość rozciągnięta nad wschodnim brzegiem jeziora Świątajno. W bliskiej odległości

jeziora Dworackie i Muliste. Znajdują się tu: Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Urząd Gminy, Poczta, Kościół, Bank Spółdzielczy, Gminny Ośrodek Kultury, Przychodnia Lekarska, Posterunek Energetyczny, stadion sportowy, sklepy spożywcze i przemysłowe, dwie plaże.

GIŻE

Wieś chłopska czynszowa, założona 25 lipca 1553 roku przez Wojtkę i Stanisława - braci pochodzących z Giż w starostwie ełckim. Kupili oni 4 włóki sołeckie, a na 40 założyli wieś między Dudkami a gospodarstwem sołtysa Zajdy. Istniała we wsi dwuklasowa szkoła, założona około 1740 roku, urząd pocztowy, a po roku 1911 - przystanek kolejki wąskotorowej. Wieś liczyła w 1938 roku 587 mieszkańców. Inna jej nazwa to Giesen, w której zachował się rdzeń nazwiska założycieli, pochodzących, być może, ze znanego na Mazurach rodu Giżyckich. Obecnie Giże to wieś licząca 231 mieszkańców położona na przecięciu dróg powiatowych Olecko – Dunajek i Świętajno – Gąski przez Orzechówko, przylega do północnego brzegu jeziora Dudeckiego. Wieś typowo rolnicza nastawiona głównie na produkcję mleka (Mleczna wieś Giże) z coraz większą liczbą gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych. W centrum sklep i przystanek autobusowy. Istnieje tu Wiejskie Centrum Inicjatywy, w którym funkcjonują: Świetlica Socjoterapeutyczna, Stowarzyszenie Agroturystyczne „Mazurska Kraina”, Koło Giżowskich Bab, tworzona jest izba muzealna pod nazwą „Mleko i natura”. Odbývają się imprezy okolicznościowe, festyny, imprezy cykliczne ponadlokalne: „Spotkania Agroturystyczne”, „Powiatowe Święto Mleka”. Niewykorzystaną atrakcją jest trasa byłej kolejki wąskotorowej, która przed II wojną światową łączyła Olecko ze Świętajnem. Na uwagę zasługują zachowane w dobrym stanie trzy wiadukty. W centrum wsi, koło przystanku dawny cmentarz z zachowanymi grobami byłych mieszkańców tej wsi.

DUDKI

Wieś czynszowa chłopska, założona 19 listopada 1562 roku, kiedy książę Albrecht przez starostę Krzysztofa Glaubitza sprzedał braciom Grzegorzowi i Marcinowi Dudkom sześć włók sołeckich i powierzył zadanie założenia wsi na prawie chełmińskim na 60 włókach. Grzegorz Dudek zakupił tu wcześniej 3 włóki lasu, a sama miejscowość wzmiankowana była już na przełomie lat 1539/1540 jako posiadająca ogród. W latach czterdziestych XVIII wieku powstała tu jednoklasowa szkoła; około 1800 roku Dudki należały do parafii Świętajno. W roku 1938 liczyły 303 mieszkańców. Stare nazwy miejscowości - Dullken, Dodeck, Dudken - wyparte zostały w 1938 roku przez niemiecką Sargensee. Wieś licząca 61 mieszkańców, założona w 1562 roku, położona pomiędzy jeziorem Dudeckim a kompleksem leśnym Leśniki, wzdłuż drogi powiatowej Świętajno - Gąski. Widoczne jest przekierowanie ludności z rolnictwa na turystykę. Jezioro, las i wzgórza sprzyjają uprawianiu turystyki aktywnej zarówno latem, jak i zimą. Jezioro Dudeckie

idealnie nadaje się latem do uprawiania niewyczynowego żeglarstwa, a zimą łyżwiarstwa. Wzgórze obok Domu Wczasowego jest wspaniałym punktem widokowym, a w zimie dobrym miejscem do zjeżdżania na sankach.

ZALESIE

Początek dziejów wsi przypada na rok 1567, gdy starosta książęcy sprzedał niejakiemu Wojtkowi Zaleskiemu 2 włóki boru na sołectwo, zobowiązując go do założenia wsi czynszowej na 20 włókach. Jeszcze na początku XVII wieku mieszkali tu sami Polacy; później, w XVIII wieku, miejscowość ta znajdowała się w rękach polskiej rodziny szlacheckiej Łosiów. Szkoła powstała w Zalesiu na przełomie XVIII i XIX wieku, ale prawa uzyskała w roku 1834. Ostatni budynek szkolny wybudowany został w 1930 roku. W latach międzywojennych we wsi było 49 gospodarstw rolnych, z których mleko odstawiano po 1929 roku do mleczarni w Gawliku Wielkim. W 1938 roku Zalesie miało 361 mieszkańców. W tym czasie starą nazwę wsi zmieniono na niemiecką - Tannau.

Miejscowość w dużej części tworząca skupioną zabudowę liczącą 122 mieszkańców, dojazd drogą powiatową od miejscowości Wronki. Przez wieś przechodzi szlak byłej kolei Olecko – Kruklanki. Od zachodu wieś przylega do lasu. Mieszkańcy zajmują się głównie rolnictwem. W obrębie wsi wzgórza będące dobrymi punktami widokowymi.

KRZYWE

Założone w 1938 roku miało 424 mieszkańców i nosiło niemiecką nazwę Bergenau, którą otrzymało w 1934 roku. Wieś założona została w 1563 r. przez Macieja Lipińskiego i Jakuba Dąbrowskiego, którzy nabyli pięć włók sołeckich i na 51 włókach osiedlili chłopów czynszowych. Wcześniejsze nazwy wsi: Krzywen, Liepen.

Dojazd do wsi liczącej 97 mieszkańców od miejscowości Sulejki. Wieś położona na północno-wschodnim brzegu jeziora rynnowego Krzywego, pomiędzy kompleksem leśnym Połom i Leśniki. Ze względu na głębokość i czystość jeziora występują w nim takie gatunki ryb jak sieja i sielawa. We wsi widać wyraźnie napływ ludności z miast, którzy swoimi gospodarstwami dodają uroku miejscowości. Nad jeziorem wiejska plaża, we wsi dwa sklepy spożywcze. Na początku wsi, koło jeziora, przy drodze na Połom cmentarz z grobami byłych mieszkańców wsi.

POŁOM

Dwór, wieś, leśnictwo - wzmiankowany był na przełomie lat 1539/40 jako wieś czynszowa z 36 chłopami. We wsi znajdował się młyn książęcy z trzema kamieniami. Od XVII aż do początku XIX wieku

Połom odgrywał ważną rolę jako siedziba władz administracji publicznej i skarbowej. Do schyłku XVIII wieku czynna tu była huta żelaza. Szkoła powstała w 1762 roku. W XVIII i XIX wieku na skutek kolonizacji i podziałów rodzinnych powstawały sąsiednie folwarki, jak Röbel, leśnictwo Połom, leśnictwo Smolnik, folwark Połomek. W 1938 roku Połom otrzymał niemiecką nazwę Herzogsmühle.

Miejscowość popegeerowska licząca 296 mieszkańców położona przy drodze powiatowej Wronki – Straduny. Dobre połączenie ze Świętajnem, drogą powiatową. Atrakcją tej miejscowości jest Łażna Struga, która przez nią przepływa. Stąd można dojechać do miejscowości gminnej Stare Juchy w powiecie etckim. Na uwagę zasługują budynki po byłym PGR, a obecnie użytkowane przez prywatnego dzierżawcę. Widać tu charakterystyczne dla tego terenu budowle z bitego kamienia i kryte dachówką. Połom jest miejscowością etapową spływu kajakowego Łażną Strugą. Kompleks leśny prawie z trzech stron otaczający miejscowość jest następną atrakcją. W okresie letnio – jesiennym jest rajem dla zbieraczy owoców leśnych i grzybów. Występują tu niezwykle urokliwe jeziora sukcesywnie zarastane roślinnością leśną - bagienną, która tworzy wokół nich pływającą pokrywę. Najbardziej urokliwe w okresie kwitnienia grązeli i grzybieni. Wokół jezior rosną między innymi: łochinia, bagno, żurawina. Atrakcją są też strome wzgórza niedaleko osady Smolnik porośnięte tylko drzewami liściastymi. Teren ten, atrakcyjny pod względem myśliwskim, przypomina krajobraz Bieszczadzki. Ciekawym elementem jest kamienna droga łącząca Połom z Wronkami biegnąca prawie w całości przez las. W miejscowości: sklep, przystanek PKS na trasie Olecko – Etka, biuro leśniczego.

JELONEK

Założony został w 1709 roku w ramach osadnictwa szkatułowego i nosił nazwę Grünheide. Należał do parafii Świętajno i w 1938 roku miał 230 mieszkańców. We wsi czynna była szkoła jednoklasowa.

Miejscowość licząca 23 mieszkańców położona wzdłuż drogi od Wronki do Czerwonego Dworu, która na odcinku biegnącym przez Puszcę Borecką jest duktem leśnym. Wzdłuż drogi płynie Łażna Struga. Wieś bezpośrednio przylega do Puszczy Boreckiej i zmienia charakter z rolniczej na letniskową.

MAZURY

Masuhren, od 1938 roku - Masuren, powstały w 1566 roku, kiedy książę Albrecht odnowił przywilej na trzy włóki sołeckie spadkobiercom niejakiego Jana Dyni zaznaczając, iż sprzedaje Bartoszowi, Mojżeszowi i Heningowi - synom Mazura z Płociczna - dwie włóki boru, a Pawłowi Bełchowi jedną włókę sołecką, i zobowiązuje ich do założenia na prawie magdeburskim wsi na 27 włókach na obszarze między Gryzami, Rogoniami, Dybowem i strugą Bierkiem. W 1938 roku wieś posiadała dwuklasową szkołę, która powstała w 1843 roku. Miejscowość liczyła w 1939 roku 412 mieszkańców i należała do parafii Cichy. Miejscowość licząca 123 mieszkańców, powstała w 1566 roku, położona przy drodze powiatowej Gryzy – Borki. We wsi szkoła Podstawowa, sklep, kaplica kościelna, plaża nad jeziorem Łażno. Przez

wieś przepływa rzeka Mazurka, wpadająca do jeziora Łażno. Tu bierze początek trasa spływu kajakowego Łażną Strugą. Część wsi stanowi osiedle domków byłych pracowników leśnych. Znajdują się tu miejsca krajobrazu chronionego i przebiega tędy korytarz ekologiczny.

DUNAJEK

29 listopada 1575 roku książę Albrecht Fryderyk zaświadczył, że Mikołaj Zaleski "kupił od naszego ojca spoczywającego w Bogu" 4 włóki sołeckie w celu założenia wsi czynszowej na prawie chełmińskim na 40 włókach. Miało to miejsce około 1550 roku. Część wsi Chełchy została nadana 18 października 1558 roku przez księcia Albrechta razem z Doliwami na prawie lennym Krzysztofowi Glaubitzowi. Szkoła powstała tu na przełomie XVIII i XIX wieku. W Dunajku osiadł uczestnik powstania listopadowego - Sieniawski - którego syn Karol Emilian urodził się tu w 1843 r. Był on znanym w swoim czasie pedagogiem i pisarzem. Urząd pocztowy powstał w Dunajku w 1860 r. Miejscowość ta, która nosiła kiedyś nazwę Duneyken, Duneicken - należała do parafii Świętajno. Ostatnia nazwa, niemiecka, Duneiken. Miejscowość liczyła przed wybuchem II wojny światowej 572 mieszkańców.

Miejscowość licząca 189 mieszkańców leży przy drodze powiatowej Olecko – Dunajek ze skrzyżowaniem z drogą wojewódzką Olecko – Olsztyn. Na skrzyżowaniu stacja benzynowa. We wsi funkcjonuje jedyna w Gminie gorzelnia. Na wschód od wsi jezioro Muliste z plażą wiejską, na północ jezioro Chełchy. W południowo – zachodniej części wsi dotyka do kompleksu leśnego Połom, a północno – wschodniej do kompleksu Leśnictwa Dunajek. Wieś w większości popegeerowska. Znajduje się tu pałac, w którym mieści się biuro właściciela majątku, magazyn zbożowy należący obecnie do firmy Agrocentrum, biuro leśniczego.

5.3. Obiekty i obszary chronione.

Przy sporządzaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy należy zapewnić ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Na podstawie art. 19 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) dokonuje się tego poprzez uwzględnienie ochrony zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, a także, w zależności od potrzeb – poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej.

5.3.1. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Tab. 2. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu	Decyzja	Obręb	Działka
Chełchy	Park dworski wraz z przyległym terenem obejmującym zabudowę mieszkalną i gospodarczą, teren cmentarza, aleję dojazdową	A-2583	14 listopada 1988	KL WKZ 534/182/D/88	Chełchy	m.in. 395/60
Cichy	Zespół kościoła ewangelickiego pw. Matki Bożej Częstochowskiej (kościół i plebania)	A-3796	14 lutego 1995r.	WKZ 534/1020/D95	Cichy	-
Cichy	Park dworski wraz z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej	A-1657	17 marca 1986	KL.WKZ 534/457/D/86	Cichy	-
Cichy	Zespół dworskoparkowy/pałac,bud. Mieszkalny,magazyn,gorzelnia,4 bud. Gospodarcze,park/	A-3460	5 kwietnia 1993	WKZ 534/950/D/93	Cichy	-
Dunajek	Park dworski wraz z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej oraz aleją dojazdową	A-1653	17 marca 1986	KL.WKZ 534/458/D/86	Dunajek	-
Dunajek	Zespół dworsko-parkowy (dwór,oboraspichlerz,kuźnia,park/	A-3886	24 kwietnia 1996	WKZ 534/1049/D/96	Dunajek	287/27
Dunajek	Park dworski wraz z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej oraz aleją dojazdową	A-1653	17 marca 1986	KL.WKZ 534/458/D/86	Dunajek	-
Giże	Cmentarz ewangelicki	A-2904	14 września 1989	WKZ 534/737D/89	Giże	-
Kije	Zespół dworski /pozostałości/ - budynek dworu,d. Obora, bud. Gospodarczy, szopa,oficyna wraz z otaczającym terenem - 200m	A-1484	3 sierpnia 1983	KL.WKZ 534/412/D/83	Kije	-

Kije	Park dworski wraz z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej	A-1978	31 marca 1987	KL.WKZ 534/596/D/87	Kije	
Rogojny	Cmentarz ewangelicki	A-2904	14 września 1989	KL.WKZ 534/737/D/89	Rogojny	-
Rogowszczyzna/pgr/	Park dworski z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej oraz aleja dojazdową	A-1977	31 marca 1987	KL.WKZ 534/583/D/87	x	-
Świątajno	Zespół sakralny kościoła ewangelickiego, ob. Rzymsko-katolickiego p. W. Mb szkaplerznej (kościół, wieża, plebania)	A-3798	14 lutego 1995	WKZ 534/1022/D/95	Świątajno	156/4,158/1
Wronki	Cmentarz rodowy rodziny mittelsteinerów	A-4473	5 września 2007	IZAR(JD)-4100/5-38/07	Wronki	3010/2
Zalesie	Cmentarz ewangelicki	A-2842	26 sierpnia 1989	KL.WKZ 534/676/D/89	Zalesie	

Źródło: WUOZ Olsztyn.

5.3.2. Wykaz zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

Tab. 3. Wykaz zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu	Nr działki	Nr stanowiska w miejscowości	Nr decyzji	Obszar AZP
Gryzy	Grodzisko	C-071	12 listopada 1968	3061ob reb Gryzy	St. I	670-1/18/69	17-78/1

Źródło: WUOZ Olsztyn.

Tab. 4. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Świętajno

Lp.	Gmina po reformie '99	Miejsce	Nr w miejscowości	Numer obszaru	Nr na obszarze	Funkcja obiektu	Chronologia
1	Świątajno	Borki	1	17-77	3	obozowisko (?)	epoka kamienia
	Świątajno	Borki	1	17-77	3	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Borki	1	17-77	3	cmentarzysko	OWR-OWL
	Świątajno	Borki	1	17-77	3	śląd osadnictwa	okres nowożytny
	Świątajno	Borki	1	17-77	3	obozowisko (?)	epoka kamienia

	Świątajno	Borki	2	18-77	1	śląd osadnictwa	późny mezolit /epoka brązu
	Świątajno	Borki	2	18-77	1		
	Świątajno	Borki	3	18-77	2	osada?	OWR/OWL
2	Świątajno	Borki	4	17-77	1	cmentarzysko kurhanowe (?)	epoka brązu
	Świątajno	Borki	4	17-77	1	cmentarzysko ciałopalne (?)	wczesna epoka żelaza
	Świątajno	Borki	4	17-77	1	cmentarzysko	OWR
3	Świątajno	Borki	5	17-77	4	śląd osadnictwa	epoka kamienia
4	Świątajno	Borki	6	17-77	5	śląd osadnictwa	OWR-OWL
5	Świątajno	Borki	7	17-77	6	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Borki	7	17-77	6	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Borki	7	17-77	6	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
6	Świątajno	Borki	8	17-77	7	śląd osadnictwa	OWR-OWL
7	Świątajno	Borki	9	17-77	8	obozowisko	mezolit
	Świątajno	Borki	9	17-77	8	obozowiskoosada	epoka kamienia-epoka brązu
	Świątajno	Borki	9	17-77	8	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza
	Świątajno	Borki	9	17-77	8	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Borki	9	17-77	8	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
8	Świątajno	Borki	10	17-77	9	śląd osadnictwa	mezolit
9	Świątajno	Borki	11	17-77	10	śląd osadnictwa	późny paleolit-mezolit
	Świątajno	Borki	11	17-77	10	obozowisko	mezolit
	Świątajno	Borki	11	17-77	10	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Borki	11	17-77	10	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
10	Świątajno	Borki	12	17-77	11	śląd osadnictwa	epoka kamienia
11	Świątajno	Borki	13	17-77	12	śląd osadnictwa	epoka kamienia
12	Świątajno	Borki	14	17-77	13	śląd osadnictwa	mezolit
	Świątajno	Borki	14	17-77	13	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Borki	14	17-77	13	śląd osadnictwa	OWR
	Świątajno	Borki	14	17-77	13	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
13	Świątajno	Borki	15	17-77	14	obozowisko	mezolit
	Świątajno	Borki	15	17-77	14	śląd osadnictwa	mezolit-wczesna epoka brązu
	Świątajno	Borki	15	17-77	14	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
14	Świątajno	Borki	16	17-77	15	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
15	Świątajno	Borki	17	17-77	16	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
16	Świątajno	Borki	18	17-77	17	śląd osadnictwa	późny paleolit (?)
	Świątajno	Borki	18	17-77	17	osada	OWR-OWL
17	Świątajno	Borki	19	17-77	18	śląd osadnictwa	epoka kamienia
18	Świątajno	Borki	20	17-77	19	śląd osadnictwa	epoka kamienia

	Świątajno	Borki	20	17-77	19	śląd osadnictwa	nieokreślona
19	Świątajno	Borki	21	17-77	20	obozowiskoosada	mezolit-wczesna epoka brązu
	Świątajno	Borki	21	17-77	20	osada	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Borki	21	17-77	20	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Borki	21	17-77	20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Borki	21	17-77	20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
	Świątajno	Borki	21	17-77	20	śląd osadnictwa	okres nowożytny
20	Świątajno	Borki	22	17-77	21	śląd osadnictwa	mezolit
21	Świątajno	Borki	23	17-77	22	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Borki	23	17-77	22	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
22	Świątajno	Borki	24	17-77	23	śląd osadnictwa	późny paleolit-mezolit
23	Świątajno	Borki	25	17-77	24	śląd osadnictwa	epoka kamienia
24	Świątajno	Borki	26	17-77	25	obozowisko (?)	mezolit
	Świątajno	Borki	26	17-77	25	śląd osadnictwa	WEŻ-WOWR
25	Świątajno	Borki	27	17-77	26	śląd osadnictwa	okres nowożytny (od XVII w.)
26	Świątajno	Borki	28	17-77	27	śląd osadnictwa	epoka kamienia
27	Świątajno	Borki	29	17-77	28	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Borki	29	17-77	28	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Borki	29	17-77	28	osada	późne średniowiecze
28	Świątajno	Borki	30	17-77	29	śląd osadnictwa	mezolit
29	Świątajno	Borki	31	17-77	34	obozowisko	mezolit (?)
	Świątajno	Borki	31	17-77	34	śląd osadnictwa	mezolit-wczesna epoka brązu
	Świątajno	Borki	31	17-77	34	osada	OWR-OWL
30	Świątajno	Borki	32	17-77	35	śląd osadnictwa	epoka kamienia
31	Świątajno	Borki	33	17-77	36	śląd osadnictwa	nieokreślona
32	Świątajno	Borki	34	17-77	37	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Borki	34	17-77	37	śląd osadnictwa	mezolit-wczesna epoka brązu
	Świątajno	Borki	34	17-77	37	śląd osadnictwa	OWR-OWL
33	Świątajno	Borki	35	17-77	39	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Borki	35	17-77	39	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Borki	35	17-77	39	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
	Świątajno	Borki	35	17-77	39	śląd osadnictwa	okres nowożytny
34	Świątajno	Borki	36	17-77	40	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
35	Świątajno	Borki	37	17-77	41	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Borki	37	17-77	41	śląd osadnictwa	OWR-OWL
36	Świątajno	Borki	38	17-77	42	osada	późne średniowiecze
37	Świątajno	Borki	39	17-77	43	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
38	Świątajno	Borki	40	17-77	44	śląd osadnictwa	epoka kamienia

	Świątajno	Borki	40	17-77	44	osada (?)	OWR-OWL
	Świątajno	Borki	40	17-77	44	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
39	Świątajno	Borki	41	17-77	45	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
40	Świątajno	Borki	42	17-77	46	śląd osadnictwa	epoka kamienia
41	Świątajno	Borki	43	17-77	47	śląd osadnictwa	mezolit (?)
	Świątajno	Borki	43	17-77	47	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
42	Świątajno	Borki	44	17-77	48	śląd osadnictwa	mezolit-epoka brązu
43	Świątajno	Borki	45	17-77	49	obozowisko (?)	mezolit (?)
	Świątajno	Borki	45	17-77	49	osada (?)	OWR-OWL
	Świątajno	Borki	46	18-77	4	śląd osadnictwa	mezolit-wczesna epoka brązu
	Świątajno	Borki	47	18-77	5	śląd osadnictwa	OWR - OWL
44	Świątajno	Chelchy	1	18-78	4	śląd osadnictwa	późny paleolit-mezolit
	Świątajno	Chelchy	1	18-78	4	osada	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Chelchy	1	18-78	4	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
45	Świątajno	Chelchy	2	18-78	70	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
	Świątajno	Czarnówka	1	19-77	6	śląd osadnictwa	pradziejowa
	Świątajno	Czarnówka	1	19-77	6	osada?	XVIII-XIX w.
	Świątajno	Czarnówka	2	19-77	7	osada	OWR/OWL
	Świątajno	Dobra Wola	3	19-77	12	osada ?	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Dobra Wola	3	19-77	12	osada?	OWR/OWL
46	Świątajno	Dudki	1	19-79	3	śląd osadnictwa	epoka kamienia
47	Świątajno	Dudki	2	19-79	15	śląd osadnictwa	epoka kamienia
48	Świątajno	Dudki	3	19-79	19	śląd osadnictwa	epoka kamienia
49	Świątajno	Dudki	4	20-79	24	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Dudki	4	20-79	24	osada	średniowiecze
50	Świątajno	Dudki	5	20-79	25	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Dudki	5	20-79	25	śląd osadnictwa	średniowiecze
51	Świątajno	Dudki	6	20-79	26	osada	późne średniowiecze
	Świątajno	Dudki	6	20-79	26	osada	okres nowożytny
52	Świątajno	Dudki	7	20-79	27	śląd osadnictwa	pradzieje
	Świątajno	Dudki	7	20-79	27	osada	późne średniowiecze
	Świątajno	Dudki	7	20-79	27	osada	okres nowożytny
	Świątajno	Dudki	7	20-79	27	śląd osadnictwa	nieokreślona
53	Świątajno	Dudki	8	20-79	28	osada	późne średniowiecze
	Świątajno	Dudki	8	20-79	28	osada	okres nowożytny

54	Świątajno	Dunajek	2	18-78	3	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Dunajek	2	18-78	3	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Dunajek	2	18-78	3	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
55	Świątajno	Dunajek	3	18-78	71	osada (?)	późne średniowieczepokres nowożytny
56	Świątajno	Dunajek	4	18-78	72	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Dunajek	4	18-78	72	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
	Świątajno	Dunajek	4	18-78	72	Ad 1-2	
57	Świątajno	Dunajek	5	18-78	73	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Dunajek	5	18-78	73	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
58	Świątajno	Dunajek	6	18-78	74	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Dunajek	6	18-78	74	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
59	Świątajno	Dunajek	7	18-78	75	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
60	Świątajno	Dworackie	1	19-79	2	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Dworackie	1	19-79	2	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
61	Świątajno	Dworackie	2	20-79	29	osada	późne średniowiecze
	Świątajno	Dworackie	2	20-79	29	osada	okres nowożytny
62	Świątajno	Dworackie	3	20-79	30	obozowisko	epoka kamienia
63	Świątajno	Dybowo	1	18-78	1	grodzisko	WEŻ-WŚR
64	Świątajno	Dybowo	2				
65	Świątajno	Dybowo	3	18-78	30	śląd osadnictwa	OWL
66	Świątajno	Dybowo	4	18-78	31	osada	POWR-OWL
67	Świątajno	Dybowo	5	18-78	32	wał kamienny	?
68	Świątajno	Dybowo	6	18-78	33	wał kamienny	?
69	Świątajno	Dybowo	7	18-78	59	śląd osadnictwa	mezolit (?)
70	Świątajno	Dybowo	8	18-78	61	śląd osadnictwa	OWR-OWL
71	Świątajno	Dybowo	9	18-78	62	śląd osadnictwa	OWR-OWL
72	Świątajno	Dybowo	10	18-78	63	śląd osadnictwa	nieokreślona
73	Świątajno	Dybowo	11	18-78	64	osada	OWR-OWL
74	Świątajno	Gize	1	19-79	4	obozowisko	mezolit
	Świątajno	Gize	1	19-79	4	obozowiskoosada	mezolit-epoka brązu
75	Świątajno	Gize	2	19-79	5	śląd osadnictwa	epoka kamienia
76	Świątajno	Gize	3	19-79	9	śląd osadnictwa	mezolit
77	Świątajno	Gize	4	19-79	11	obozowisko (?)	epoka kamienia
	Świątajno	Gize	4	19-79	11	śląd osadnictwa	nieokreślona
78	Świątajno	Gize	5	19-79	12	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
79	Świątajno	Gize	6	19-79	13	śląd osadnictwa	nieokreślona

80	Świątajno	Gize	7	19-79	14	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka brązu
81	Świątajno	Gize	8	19-79	20	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
82	Świątajno	Gize	9	19-79	23	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Gize	9	19-79	23	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
83	Świątajno	Gize	10	19-79	24	osada	wcz. średniow. (późna faza)-późne średniow.
	Świątajno	Gize	10	19-79	24	osada	okres nowożytny
84	Świątajno	Gize	11	19-79	25	osada	późne średniowiecze
	Świątajno	Gize	11	19-79	25	osada	okres nowożytny
	Świątajno	Gize	11	19-79	25	Ad 1-2	
85	Świątajno	Gize	12	19-79	26	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka żelaza
	Świątajno	Gize	12	19-79	26	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
86	Świątajno	Gize	13	19-79	27	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
87	Świątajno	Gize	14	19-79	28	śląd osadnictwa	mezolit (?)
	Świątajno	Gize	14	19-79	28	śląd osadnictwa	późne średniowieczeokres nowożytny
88	Świątajno	Gize	15	19-79	29	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka brązu
	Świątajno	Gize	15	19-79	29	śląd osadnictwa	późne średniowieczeokres nowożytny
89	Świątajno	Gize	16	19-79	30	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Gize	16	19-79	30	śląd osadnictwa	okres nowożytny
90	Świątajno	Gize	17	19-79	31	śląd osadnictwa	mezolit
	Świątajno	Gize	17	19-79	31	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Gize	17	19-79	31	śląd osadnictwa	okres nowożytny
91	Świątajno	Gize	18	19-79	32	śląd osadnictwa	nieokreślona
92	Świątajno	Gize	19	18-79	52	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Gize	19	18-79	52	śląd osadnictwa	późne średniowieczeokres nowożytny
93	Świątajno	Gryzy	1	18-78	60	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Gryzy	1	18-78	60	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
94	Świątajno	Gryzy	2	18-78	65	osada	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Gryzy	2	18-78	65	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
	Świątajno	Rogajny	2	18-78	66	cmentarzysko (?)	OWR-OWL
95	Świątajno	Gryzy	3	18-78	67	obozowisko	późny paleolit

96	Świątajno	Gryzy	4	18-78	68	śląd osadnictwa	późne średniowieczeokres nowożytny
97	Świątajno	Gryzy	5	18-78	69	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Gryzy	5	18-78	69	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
	Świątajno	Jelonek	1	18-77	10	osada?	XVIII - XIX w.
	Świątajno	Jelonek	2	18-77	11	osada?	XVIII-XIX w.
98	Świątajno	Jurki	1	18-79	32	śląd osadnictwa	OWR-OWL (?)
	Świątajno	Jurki	1	18-79	32	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Jurki	1	18-79	32	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
99	Świątajno	Jurki	2	18-79	33	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Jurki	2	18-79	33	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Jurki	2	18-79	33	śląd osadnictwa	późne średniowieczeokres nowożytny
100	Świątajno	Jurki	3	18-79	34	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Jurki	3	18-79	34	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Jurki	3	18-79	34	osada	późne średniowiecze-okres nowożytny
101	Świątajno	Jurki	4	18-79	35	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Jurki	4	18-79	35	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Jurki	4	18-79	35	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
102	Świątajno	Jurki	5	18-79	36	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
103	Świątajno	Jurki	6	18-79	37	osada	późne średniowiecze
104	Świątajno	Jurki	7	18-79	38	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
	Świątajno	Jurki	7	18-79	38	śląd huty szkła (?)	późne średniowieczeokres nowożytny
105	Świątajno	Jurki	8	18-79	39	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Jurki	8	18-79	39	śląd osadnictwa	późne średniowieczeokres nowożytny
106	Świątajno	Jurki	9	18-78	13	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Jurki	9	18-78	13	cmentarzysko ciałopalne	OWR
	Świątajno	Jurki	9	18-78	13	osada (?)	okres nowożytny
107	Świątajno	Jurki	10	18-78	14	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Jurki	10	18-78	14	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Jurki	10	18-78	14	osada	POWR-OWL
108	Świątajno	Jurki	11	18-78	15	śląd osadnictwa	epoka kamienia

109	Świątajno	Jurki	12	18-78	16	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Jurki	12	18-78	16	śląd osadnictwa	średniowiecze-okres nowożytny
110	Świątajno	Jurki	13	18-78	17	śląd osadnictwa	epoka kamienia
111	Świątajno	Jurki	14	18-78	18	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Jurki	14	18-78	18	osada	OWR-OWL
112	Świątajno	Jurki	15	18-78	19	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
113	Świątajno	Jurki	16	18-78	20	śląd osadnictwa	epoka kamienia
114	Świątajno	Jurki	17	18-78	21	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Jurki	17	18-78	21	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Jurki	17	18-78	21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
115	Świątajno	Jurki	18	18-78	22	śląd osadnictwa	mezolit-wczesna epoka brązu
	Świątajno	Jurki	18	18-78	22	osada	OWR-OWL
116	Świątajno	Jurki	19	18-78	23	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Jurki	19	18-78	23	śląd osadnictwa	OWR-OWL
117	Świątajno	Jurki	20	18-78	24	osada	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Jurki	20	18-78	24	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
118	Świątajno	Jurki	21	18-78	25	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
119	Świątajno	Jurki	22	18-78	26	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Jurki	22	18-78	26	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
	Świątajno	Jurki	22	18-78	26	śląd osadnictwa	okres nowożytny
120	Świątajno	Jurki	23	18-78	27	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Jurki	23	18-78	27	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
121	Świątajno	Jurki	24	18-78	28	osada	wczesne średniowiecze (faza wczesna)
122	Świątajno	Jurki	25	18-78	29	śląd osadnictwa	późny paleolit-mezolit
123	Świątajno	Jurki	26	18-78	34	śląd osadnictwa	nieokreślona
124	Świątajno	Jurki	27	18-78	35	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Jurki	27	18-78	35	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Jurki	27	18-78	35	osada (?)	wczesne średniowiecze (?)
125	Świątajno	Jurki	28	18-78	36	śląd osadnictwa	mezolit
	Świątajno	Jurki	28	18-78	36	osada, cmentarzysko (?)	OWR-OWL
	Świątajno	Jurki	28	18-78	36	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Jurki	28	18-78	36	Ad 2-3	
126	Świątajno	Jurki	29	18-78	37	śląd osadnictwa	OWR-OWL
127	Świątajno	Jurki	30	18-78	38	śląd osadnictwa	nieokreślona

	Świątajno	Jurki	30	18-78	38	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Jurki	31	18-78	39	osada	OWR-OWL
128	Świątajno	Jurki	32	18-78	40	osada	OWR-OWL
129	Świątajno	Jurki	33	18-78	41	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka brązu
	Świątajno	Jurki	33	18-78	41	osada	OWR-OWL
130	Świątajno	Jurki	34	18-78	42	śląd osadnictwa	OWR-OWL
131	Świątajno	Jurki	35	18-78	43	osada	OWR-OWL
132	Świątajno	Jurki	36	18-78	44	osada	OWR-OWL
133	Świątajno	Jurki	37	18-78	45	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Jurki	37	18-78	45	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Jurki	37	18-78	45	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
134	Świątajno	Jurki	38	18-78	46	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
135	Świątajno	Jurki	39	18-78	47	osada (?)	OWR-OWL
	Świątajno	Jurki	39	18-78	47	śląd osadnictwa	okres nowożytny
136	Świątajno	Jurki	40	18-78	48	śląd osadnictwa	OWR-OWL
137	Świątajno	Jurki	41	18-78	49	śląd osadnictwa	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Jurki	41	18-78	49	osada	OWR-OWL
138	Świątajno	Jurki	42	18-78	50	osada (?)	OWR-OWL
139	Świątajno	Jurki	43	18-78	51	śląd osadnictwa	epoka kamienia
140	Świątajno	Jurki	44	18-78	52	śląd osadnictwa	OWR-OWL
141	Świątajno	Jurki	45	18-78	53	osada	OWR-OWL
142	Świątajno	Jurki	46	18-78	54	śląd osadnictwa	epoka kamienia
143	Świątajno	Jurki	47	18-78	55	osada (?)	nieokreślona
144	Świątajno	Jurki	48	18-78	56	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Jurki	48	18-78	56	śląd osadnictwa	okres nowożytny
145	Świątajno	Jurki	49	18-78	57	śląd osadnictwa	mezolit
	Świątajno	Jurki	49	18-78	57	śląd osadnictwa	OWL
146	Świątajno	Jurki	50	18-78	58	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Jurki	50	18-78	58	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
147	Świątajno	Kondratowo	1	19-79	16	śląd osadnictwa	OWR
148	Świątajno	Kondratowo	2	19-79	17	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Kondratowo	2	19-79	17	śląd osadnictwa	okres nowożytny
149	Świątajno	Kondratowo	3	19-79	18	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Kondratowo	3	19-79	18	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
150	Świątajno	Kondratowo	4	19-79	39	śląd osadnictwa	epoka kamienia
151	Świątajno	Leśniki	1	20-79	7	śląd osadnictwa	późne średniowieczeokres nowożytny
152	Świątajno	Leśniki	2	20-79	8	śląd osadnictwa	epoka kamienia

	Świątajno	Leśniki	2	20-79	8	osada	OWL-wczesne średniowiecze
	Świątajno	Leśniki	2	20-79	8	śląd osadnictwa	średniowiecze
	Świątajno	Leśniki	2	20-79	8	śląd osadnictwa	okres nowożytny
153	Świątajno	Leśniki	3	20-79	9	śląd osadnictwa	pradzieje
	Świątajno	Leśniki	3	20-79	9	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza
	Świątajno	Leśniki	3	20-79	9	śląd osadnictwa	OWR (?)
	Świątajno	Leśniki	3	20-79	9	osada	OWL-wczesne średniowiecze
154	Świątajno	Leśniki	4	20-79	10	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
	Świątajno	Leśniki	4	20-79	10	osada	okres nowożytny
155	Świątajno	Leśniki	5	20-79	11	śląd osadnictwa	średniowiecze
156	Świątajno	Leśniki	6	20-79	12	obozowisko	epoka kamienia
157	Świątajno	Leśniki	7	20-79	13	obozowisko	epoka kamienia
158	Świątajno	Leśniki	8	20-79	14	obozowisko	epoka kamienia
159	Świątajno	Leśniki	9	20-79	15	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
	Świątajno	Leśniki	9	20-79	15	śląd osadnictwa	okres nowożytny
160	Świątajno	Niemsty	1	17-79	11	śląd osadnictwa	epoka kamienia
161	Świątajno	Niemsty	2	17-79	12	osada	okr. rzymski - okr. wędrówek ludów
	Świątajno	Niemsty	2	17-79	12	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Niemsty	2	17-79	12	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
162	Świątajno	Niemsty	3	17-79	13	śląd osadnictwa	okr. rzymski - okr. wędrówek ludów
	Świątajno	Niemsty	3	17-79	13	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
163	Świątajno	Orzechówko	1	19-79	1	znalezisko luźne	neolit
164	Świątajno	Orzechówko	2	19-79	35	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Orzechówko	2	19-79	35	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Orzechówko	2	19-79	35	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
165	Świątajno	Orzechówko	3	19-79	36	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka żelaza
	Świątajno	Orzechówko	3	19-79	36	osada (?)	wczesne średniowiecze (?)
166	Świątajno	Orzechówko	4	19-79	38	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka żelaza
	Świątajno	Orzechówko	4	19-79	38	osada	późne średniowieczeokres nowożytny
167	Świątajno	Orzechówko	5	18-79	27	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Orzechówko	5	18-79	27	osada	okres nowożytny
168	Świątajno	Orzechówko	6	18-79	28	śląd osadnictwa	epoka kamienia
169	Świątajno	Połom	1	20-78	8	punkt osadniczy	paleolit (?)
170	Świątajno	Połom	2	20-78	9	punkt osadniczy	OWR-OWL (?)
171	Świątajno	Połom	3	20-78	10	śląd osadnictwa	średniowiecze

	Świątajno	Połom	3	20-78	10	punkt osadniczy	okres nowożytny
	Świątajno	Połom	3	20-78	10	śląd osadnictwa	epoka kamienia
172	Świątajno	Połom	4	20-78	11	punkt osadniczy	średniowiecze
	Świątajno	Połom	4	20-78	11	punkt osadniczy	okres nowożytny
173	Świątajno	Połom	5	20-78	12	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Połom	5	20-78	12	śląd osadnictwa	średniowiecze
	Świątajno	Połom	5	20-78	12	śląd osadnictwa	okres nowożytny
174	Świątajno	Połom	6	20-78	13	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Połom	6	20-78	13	śląd osadnictwa	średniowiecze
	Świątajno	Połom	6	20-78	13	śląd osadnictwa	okres nowożytny
175	Świątajno	Połom	7	20-78	14	śląd osadnictwa	epoka kamienia
176	Świątajno	Połom	8	20-78	15	śląd osadnictwa	neolit lub wczesna epoka brązu (?)
177	Świątajno	Połom	9	20-78	16	śląd osadnictwa	epoka kamienia
178	Świątajno	Połom	10	20-78	17	śląd osadnictwa	neolit
	Świątajno	Połom	10	20-78	17	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Połom	10	20-78	17	punkt osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
179	Świątajno	Połom	11	20-78	18	śląd osadnictwa	epoka kamienia
180	Świątajno	Połom	11	20-78	18	punkt osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
	Świątajno	Połom	12	19-78	2	osada?	XV-XVI w.
	Świątajno	Połom	13	19-78	3	śląd osadnictwa	pradziejowa
	Świątajno	Połom	14	19-78	4	śląd osadnictwa	pradziejowa
	Świątajno	Rogojny	1	18-77	3	osada?	pradziejowa
	Świątajno	Rogojny	2	18-78	66	cmentarzysko (?)	OWR-OWL
181	Świątajno	Rogojny	3	17-77	50	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Rogojny	3	17-77	50	śląd osadnictwa	późny paleolit
	Świątajno	Rogojny	3	17-77	50	obozowiskoosada	mezolit-epoka żelaza
	Świątajno	Rogojny	3	17-77	50	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Rogojny	3	17-77	50	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Rogojny	3	17-77	50	osada	późne średniowiecze
	Świątajno	Rogojny	3	17-77	50	śląd osadnictwa	okres nowożytny
182	Świątajno	Rogojny	4	17-77	51	śląd osadnictwa	OWR-OWL
	Świątajno	Rogojny	4	17-77	51	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Rogojny	4	17-77	51	osada (?)	późne średniowiecze
183	Świątajno	Rogojny	5	17-77	52	śląd osadnictwa	epoka kamienia
	Świątajno	Rogojny	5	17-77	52	osada	wczesna epoka żelaza

	Świątajno	Rogojny	5	17-77	52	cmentarzysko (?)	OWR-OWL
184	Świątajno	Rogojny	6	18-78	79	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Rogojny	6	18-78	79	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Rogojny	6	18-78	79	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
185	Świątajno	Rogojny	7	18-78	80	huta szkła	okres nowożytny
186	Świątajno	Rogojny	8	18-78	81	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze (?)
	Świątajno	Rogojny	8	18-78	81	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
	Świątajno	Rogojny	9	18-77	17	śląd osadnictwa	pradzieje
187	Świątajno	Świątajno	1	19-79	33	śląd osadnictwa	mezolit (?)
	Świątajno	Świątajno	1	19-79	33	śląd osadnictwa	OWR-OWL
	Świątajno	Świątajno	1	19-79	33	śląd osadnictwa	okres nowożytny
188	Świątajno	Świątajno	2	19-79	34	śląd osadnictwa	nieokreślona
	Świątajno	Świątajno	2	19-79	34	osada	OWR-OWL
	Świątajno	Świątajno	2	19-79	34	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
189	Świątajno	Świątajno	3	19-79	37	śląd osadnictwa	mezolit
	Świątajno	Świątajno	3	19-79	37	osada	wczesna epoka żelaza
	Świątajno	Świątajno	3	19-79	37	śląd osadnictwa	okres nowożytny
190	Świątajno	Świątajno	4	18-78	2	śląd osadnictwa	OWR-OWL (?)
191	Świątajno	Zalesie	1	18-78	76	osada (?)	późne średniowieczepokres nowożytny
192	Świątajno	Zalesie	2	18-78	77	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
	Świątajno	Zalesie	2	18-78	77	osada	późne średniowieczepokres nowożytny
193	Świątajno	Zalesie	3	18-78	78	osada	średniowiecze
	Świątajno	Zalesie	3	18-78	78	osada	okres nowożytny
194	Świątajno	Zalesie	4	18-78	82	kurhan – kopiec (?)	?
195	Świątajno	Zalesie	5	18-78	83	śląd osadnictwa	nieokreślona
196	Świątajno	Zalesie	6	18-78	84	kurhan - kopiec (?)	?

Źródło: WUOZ Olsztyn Delegatura w Elku.

5.3.3. Wykaz zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków

Tab. 5. Wykaz zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Lp.	Obiekt zabytkowy	Czas powstania, okresy przebudowy, stopień zachowania	Numer i data decyzji o wpisie do rejestru zabytków	Numer działki – obręb - aktualny	Własność/ zarząd
1	2	3	4	5	6
1.	Barany, dom w zagrodzie nr 2, mur.-szachulcowy	2 poł. XIX w.		1-43	prywatna
2.	Barany, budynek inwentarski w zagrodzie nr 2, mur.,	pocz. XX w.		1-88/2	prywatna
3.	Barany, budynek inwentarski w zagrodzie nr 2, mur.,	pocz. XX w.		1-88/2	prywatna
4.	Barany, dom nr 3, mur.,	XIX/XX w.		1-83	prywatna
5.	Barany, dom nr 5, mur.,	pocz. XX w.		1-25	prywatna
6.	Barany, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		1-100	komunalna
7.	Borki, dom nr 5, mur	pocz. XX w.		2-49/4	prywatna
8.	Borki, dom nr 6, mur.,	pocz. XX w.		2-46	prywatna
9.	Borki, dom nr 7, mur.,	pocz. XX w.		2-32/2	prywatna
10.	Borki, dom nr 10, mur	pocz. XX w.		2-45/11	prywatna
11.	Borki, dom nr 13, mur.,	pocz. XX w.		2-16	prywatna
12.	Borki, dom nr 14, mur.,	pocz. XX w.		2-15/2	prywatna
13.	Borki, dom nr 25, mur.,	pocz. XX w.		2-21/32	prywatna
14.	Borki, dom nr 26, mur.,	pocz. XX w.		2-10/9	prywatna
15.	Borki, dom nr 28, mur.,	pocz. XX w.		2-4/20	prywatna
16.	Borki, cmentarz ewangelicki,	XIX w		2-89	komunalna
17.	Borki, cmentarz ewangelicki (na półwyspie),	XIX w		2-4/3	komunalna
18.	Chełchy, obora w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-606/S	5-403	prywatna

19.	Chełchy, obora w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.	A-606/S	5-403	prywatna
20.	Chełchy, cieleńnik w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-606/S	5-403	prywatna
21.	Chełchy, magazyn w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-606/S	5-403	prywatna
22.	Chełchy, wiata w zespole dworskoparkowym, drewn.,	pocz. XX w.	A-606/S	5-403	prywatna
23.	Chełchy, park w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX, XX w.	A-606/S	5-395/58	prywatna
24.	Chełchy, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		5-120	komunalna
25.	Chełchy, cmentarz ewangelicki rodzinny / w obrębie zespołu dworskiego/,	XIX w.	A-606/S	5-125/2	komunalna
26.	Cichy, kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki p.w. MB Częstochowskiej, mur.,	1727	A-1020/S	9/15	wyznaniowa
27.	Cichy, dwór w zespole dworsko-parkowym, mur	2 poł. – XV w., XIX/XX w.,	A-950/S	3-14/84	prywatna
28.	Cichy, gorzelnia w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.	A-950/S	3-8/20	prywatna
29.	Cichy, budynek gospodarczy w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-950/S	3-8/20	prywatna

30.	Cichy, budynek gospodarczy w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-950/S	3-8/20	prywatna
31.	Cichy, obora-spichlerz w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-950/S	3-8/20	prywatna
32.	Cichy, magazyn w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-950/S	3-14/84	prywatna
33.	Cichy, budynek mieszkalny w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-950/S	3-8/10	prywatna
34.	Cichy, park w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-457/S	3-9/16	prywatna
35.	Cichy, dom nr 11, mur.,	pocz. XX w.		3-11/7; 311/8	prywatna
36.	Cichy, dom nr 12, mur.,	pocz. XX w.		3-14/77;314/76	prywatna
37.	Cichy, dom nr 13, mur.,	pocz. XX w.		3-11/9;311/10	prywatna
38.	Cichy, dom nr 14, mur.,	pocz. XX w.		3-14/60	prywatna
39.	Cichy, dom nr 17, mur.,	pocz. XX w.		3-11/17;311/18	prywatna
40.	Cichy, dom nr 18, mur.,	pocz. XX w.		3-14/78;314/71	prywatna
41.	Cichy, dom nr 19, mur.,	pocz. XX w.		3-11/2	prywatna
42.	Cichy, dom nr 20, mur.,	pocz. XX w.		3-14/79;314/80	prywatna
43.	Cichy, dom nr 21, mur.,	pocz. XX w.		3-39;3-40	prywatna
44.	Cichy, dom nr 22, mur.,	pocz. XX w.		3-19/81	prywatna
45.	Cichy, pozostałości cmentarza ewangelickiego rodzinnego/ w parku dworskim/,	XIX w.		3-8/16	komunalna

46.	Cichy, budynek szkolny, mur.	pocz. XIX w.		3-8/14	komunalna
47.	Cichy, cmentarz ewangelicki /Młyn/,	XIX w.		3-8/17	komunalna
48.	Cichy, młyn motorowy w zespole młyna, mur.,	1918r.		7-153/2	prywatna
49.	Cichy, dom młynarza w zespole młyna, mur.,	pocz. XX w.		7-153/1	prywatna
50.	Cichy, budynek gospodarczy w zespole młyna, mur.,	pocz. XX w.		7-153/1	prywatna
51.	Dudki, dom nr 6, mur.,	pocz. XX w.		4-89/7	prywatna
52.	Dudki, dom nr 11, mur.,	pocz. XX w.		4-92/10	prywatna
53.	Dudki, szkoła w zespole szkoły / ob. dom wczasowy/, mur.,	okres międzywojenny		4-127	prywatna
54.	Dudki, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		4-91	komunalna
55.	Dunajek, dwór w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-1049/S	5-287/27	prywatna
56.	Dunajek, oboraspichlerz w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-1049/S	5-287/27	prywatna
57.	Dunajek, kuźnia w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-1049/S	5-287/27	prywatna
58.	Dunajek, park w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX, XX w.	A-458/S	5-287/31	prywatna
59.	Dunajek, cmentarz ewangelicki /nad jez. Chełchy/,	XIX w.		5-395/55	komunalna
60.	Dunajek, cmentarz ewangelicki /koło szosy/,	XIX w.		5-286/2	komunalna
61.	Dworackie, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		6-38	komunalna

62.	Dybowo, dom nr 10, mur.,	pocz. XX w.		7-30/12	prywatna
63.	Dybowo, dom nr 13, mur., glina,	2 poł. XIX w.		7-27	prywatna
64.	Dybowo, dom nr 18, mur.,	pocz. XX w.		7-18	prywatna
65.	Dybowo, dom nr 2, drew.,	pocz. XX w.		7-47	prywatna
66.	Dybowo, cmentarz ewangelicki,	XX w.		8-41	komunalna
67.	Giże, dom nr 14, mur.,	pocz. XX w.		8-50/1	prywatna
68.	Giże, dom nr 16, mur.,	pocz. XX w.		8-48	prywatna
69.	Giże, dom nr 17, mur.,	pocz. XX w.		8-65	prywatna
70.	Giże, dom nr 18, mur.,	2 poł. XIX w.		8-47/3	prywatna
71.	Giże, cmentarz ewangelicki /przy skrzyżowaniu/,	XIX w.	A-738/S	8-69	komunalna
72.	Giże, cmentarz ewangelicki /w południowej części wsi/,	XIX w.		8-158	prywatna
73.	Giże, cmentarz ewangelicki /na zachód od wsi/,	XIX w.		8-71	komunalna
74.	Giże, most drogowy nad linią wąskotorową Olecko-Świątajno, żelbet	1911		8-101	komunalna
75.	Giże, przepust I, żelbet,	1911		21-267	komunalna
76.	Giże, przepust II, żelbet,	1911		8-101	komunalna
77.	Gryzy, cmentarz ewangelicki /na południe od wsi/,	XIX w.		9-102	komunalna
78.	Gryzy, cmentarz ewangelicki	XIX w.		9-99	komunalna

79.	Gryzy, most drogowy na linii kolejowej OleckoKruklanki, konstr. mieszana	1908		5-180/1	państwowa
80.	Jelonek, dom nr1, mur.,	pocz. XX w		10-52/3	prywatna
81.	Jelonek, dom nr 3, mur.,	pocz. XX w		10-14;10-15	prywatna
82.	Jelonek, dom nr 4, mur.,	pocz. XX w		10-48	prywatna
83.	Jelonek, dom nr 5, mur.,	pocz. XX w		10-45/1;1045/2	prywatna
84.	Jelonek, szkoła w zespole szkoły, mur.,	pocz. XX w.		10-51	komunalna
85.	Jelonek, budynek gospodarczy w zespole szkoły, mur.,	pocz. XX w.		10-51	komunalna
86.	Jelonek, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		10-5	komunalna
87.	Jurki, szkoła w zespole szkoły, mur.,	pocz. XX w.		11-116	komunalna
88.	Jurki, budynek gospodarczy w zespole szkoły, mur.,	pocz. XX w.		11-116	komunalna
89.	Jurki, dwór w zespole dworsko parkowym, mur.,	pocz. XX w.		11-24	prywatna
90.	Jurki, obora w zespole dworsko parkowym, mur.,	pocz. XX w.		11-24	prywatna
91.	Jurki, budynek gospodarczy w zespole dworsko parkowym, mur.,	pocz. XX w.		11-24	prywatna
92.	Jurki, park w zespole dworsko parkowym,	pocz. XX w.		11-24	prywatna
93.	Jurki, cmentarz ewangelicki /na wschód od wsi/,	XIX w.		11-109	komunalna
94.	Jurki, cmentarz ewangelicki /w pobliżu dawnego majątku/,	XIX w.		11-137	komunalna

95.	Jurkowo, dwór w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.		17-10/3	prywatna
96.	Jurkowo, obora w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.		17-10/3	prywatna
97.	Jurkowo, obora w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.		17-10/3	prywatna
98.	Jurkowo, stodoła w zespole dworskoparkowym, drewn.,	pocz. XX w.		17-10/3	prywatna
99.	Jurkowo, park w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.		17-10/3	prywatna
100.	Jurkowo, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		12-38	komunalna
101.	Kije, dwór w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-412/S	13-207/9	prywatna
102.	Kije, oficyna w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-412/S	13-207/9	prywatna
103.	Kije, stajnia w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-412/S	13-207/9	prywatna
104.	Kije, obora w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-412/S	13-207/9	prywatna
105.	Kije, park w zespole dworsko-parkowym,	XIX/XX w.	A-569/S	13-207/9	prywatna
106.	Kije, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		13-210/4	komunalna
107.	Krzywe, dom nr 5, mur.,	pocz. XX w.		13-114	prywatna
108.	Krzywe, dom nr 6, mur.,	pocz. XX w.		13-130/2	prywatna

109.	Krzywe, dom nr 7, mur.,	pocz. XX w.		13-129/2	prywatna
110.	Krzywe, dom nr 8, mur.,	pocz. XX w.		13-118/3	prywatna
111.	Krzywe, dom nr 9, mur.,	pocz. XX w.		13-128/2	prywatna
112.	Krzywe, dom nr 11, mur.,	pocz. XX w.		13-144/6	prywatna
113.	Krzywe, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		13-251	komunalna
114.	Kukówko, dom nr 8, mur.,	pocz. XX w.		11-81/2	prywatna
115.	Kukówko, dwór w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.		14-35/9	prywatna
116.	Kukówko, obora w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.		14-35/9	prywatna
117.	Kukówko, stodoła w zespole dworskoparkowym, drew.,	pocz. XX w.		14-35/9	prywatna
118.	Kukówko, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		14-26/2	komunalna
119.	Leśniki, szkoła w zespole szkoły, mur.,	pocz. XX w.		14-14/2	prywatna
120.	Leśniki, budynek gospodarczy w zespole szkoły, mur.,	pocz. XX w.		14-14/2	prywatna
121.	Leśniki, cmentarz ewangelicki / na jeziorze Przytułskim/,	XIX w.		14-1	komunalna
122.	Leśniki, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		14-26/2	komunalna
123.	Łażne, piwnice w pozostałościach dworu, mur.,	XVI/XVII w.		2-1/1	prywatna

124.	Małe Wronki (Wesołowo), park dworski,	XIX/XX w.		22-229/1	prywatna
125.	Mazury, szkoła w zespole szkoły, mur.,	pocz. XX w., przebudowany w okresie międzywojennym		15-146/1	komunalna
126.	Mazury, dom nr 7, drewn.,	pocz. XX w.		15-142/4	prywatna
127.	Mazury, dom nr 11, mur.,	pocz. XX w.		15-56	prywatna
129.	Mazury, karczma nr 12 w zespole dawnej karczmy, mur.,	XIX/XX w.		15-58/3i4	prywatna
130.	Mazury, budynek gospodarczy w zespole dawnej karczmy, mur.,	XIX/XX w.		15-101/1	prywatna
131.	Mazury, stajnia z wozownią w zespole dawnej karczmy, mur.,	XIX/XX w.		15-58/12	prywatna
132.	Mazury, dom nr 23, drewn.,	pocz. XX w.		15-129	prywatna
133.	Mazury, dom nr 25, mur.,	pocz. XX w.		15-133	prywatna
134.	Mazury, dom nr 26, mur.,	pocz. XX w.		15-134	prywatna
135.	Mazury, park dworski,	XIX w.		19-96	prywatna
136.	Mazury, cmentarz ewangelicki /przy drodze do Szwałku/,	XIX w.		15-103	komunalna
137.	Mazury, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		15-69	komunalna
138.	Mazury, cmentarz ewangelicki /rodzinny/,	XIX w.		19-10	komunalna
139.	Niemsty, dwór w zespole dworskoparkowy m, mur.,	okres międzywojenny		1-60/7	prywatna

140.	Niemsty, dwór /dom rządca/w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.		1-66/4	prywatna
141.	Niemsty, spichlerz i /ruina/ w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.		1-60/17	prywatna
142.	Niemsty, magazyn w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.		1-95	prywatna
143.	Niemsty, obora /ruina/ w zespole dworsko- parkowym, mur.,	XIX/XX w.		1-95	prywatna
144.	Niemsty, obora w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.		1-95	prywatna
145.	Niemsty, obora w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.		1-95	prywatna
146.	Niemsty, kuźnia w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.		1-66/1	prywatna
147.	Niemsty, studnia w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.		1-66/1	prywatna
148.	Niemsty, park w zespole dworskoparkowy m, mur.,	XIX/XX w.		1-95	prywatna
149.	Nowiny, obora w pozostałościach zespołu dworskiego, mur.,	XIX/XX w.		7-127	prywatna
150.	Nowiny, obora w pozostałościach zespołu dworskiego, mur.,	XIX/XX w.		Brak rek	prywatna

151.	Nowiny, magazyn w pozostałościach zespołu dworskiego, mur.,	XIX/XX w.		7-133	prywatna
152.	Orzechówko, dom nr 3, mur.,	pocz. XX w.		16-107/1	prywatna
153.	Orzechówko, dom nr 4, mur.,	XIX/XX w.		16-108/2	prywatna
154.	Orzechówko, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		16-19	komunalna
155.	Orzechówko, cmentarz ewangelicki rodzinny,	XIX w.		16-4/1	komunalna
156.	Pietrasze, obora w pozostałościach zespołu dworskiego, mur.,	XIX/XX w.		Rozebrany	komunalna
157.	Pietrasze, obora w pozostałościach zespołu dworskiego, mur.,	XIX/XX w.		Rozebrany	komunalna
158.	Pietrasze, cmentarz ewangelicki, /Gajrówka/,	XIX w.		18-3050	komunalna
159.	Pietrasze, cmentarz ewangelicki, /przy szosie/,	XIX w.		18-69/26	komunalna
160.	Pietrasze, cmentarz ewangelicki, /w pobliżu dawnego majątku/,	XIX w.		18-48	komunalna
161.	Pietrasze, zbiorowa mogiła żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej	1914-1918		poza Ewmapą	komunalna
162.	Połom, obora w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.		17-40/4	komunalna
163.	Połom, obora w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.		17-40/4	prywatna
164.	Połom, magazyn w zespole dworskoparkowym, mur.,	XIX/XX w.		17-40/4	prywatna

165.	Połom, stodoła w zespole dworskoparkowym, drewn.,	XIX/XX w.		17-40/4	prywatna
166.	Połom, pozostałości parku w zespole dworsko-parkowym, mur.,	XIX/XX w.		17-40/4	prywatna
167.	Połom, cmentarz ewangelicki /koło zabudowań majątku/,	XIX w.		17-28	komunalna
168.	Połom, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		17-21	komunalna
169.	Połom, dawna karczma /nr 2/, mur.,	XIX/XX w.		17-26/1	prywatna
170.	Połom, dom nr 7, mur.,	XIX/XX w.		17-40/1	prywatna
171.	Połom, dom nr 8, mur.,	XIX/XX w.		17-1/20 i 1/30	prywatna
172.	Połom, dom nr 9, mur.,	XIX/XX w.		17-2/1	prywatna
173.	Połom, dom nr 12, mur.,	XIX/XX w.		17-1/21 i 1/15	prywatna
174.	Połom, leśniczówka w zespole leśniczówki /Wiczno/, mur.,	pocz. XX w.		20-3110/1	państwowa
175.	Połom, budynek gospodarczy w zespole leśniczówki /Wiczno/, mur.,	pocz. XX w.		20-3110/1	państwowa
176.	Połom, budynek gospodarczy w zespole leśniczówki /Wiczno/, mur.,	pocz. XX w.		20-3110/1	państwowa
177.	Rogojny, dom nr 9, mur.,	pocz. XX w.		19-38/2	prywatna
178.	Rogojny, dom nr 15, mur.,	pocz. XX w.		19-28/4	prywatna
179.	Rogojny, dom nr 16, mur.,	pocz. XX w.		19-25/2	prywatna
180.	Rogojny, dom nr 21, mur.,	pocz. XX w.		19-64	prywatna

181.	Rogojny, dom nr 22, mur.,	pocz. XX w.		19-114	prywatna
182.	Rogojny, dom nr 23, mur.,	pocz. XX w.		19-23	prywatna
183.	Rogajny, dom nr 26, mur.,	pocz. XX w.		19-17/1	prywatna
184.	Rogojny, dom nr 28, mur.,	pocz. XX w.		19-10/1	prywatna
185.	Rogojny, dom nr 29, mur.,	pocz. XX w.		19-10/1	prywatna
186.	Rogojny, cmentarz ewangelicki,	XIX w.	A-737/S	19-79/2	komunalna
187.	Rogojny, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		19-61/2	komunalna
188.	Rogojny, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		19-83	komunalna
189.	Rogowszczyzna/Kondrat owo, dwór w zespole dworsko parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-583/S	21-266/15	prywatna
190.	Rogowszczyzna/Kondrat owo, obora w zespole dworsko parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-583/S	21-267/4	prywatna
191.	Rogowszczyzna/Kondrat owo, spichlerz w zespole dworsko parkowym, mur.,	XIX/XX w.	A-583/S	21-266/15	prywatna
192.	Rogowszczyzna/Kondrat owo, stodoła w zespole dworsko parkowym, drewn.,	pocz. XX w.	A-583/S	21-266/15	prywatna
193.	Rogowszczyzna/Kondrat owo, park w zespole dworsko parkowym	XIX/XX w.	A-583/S	21-266/15	prywatna
194.	Rogowszczyzna/Kondrat owo, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		21-267/4	komunalna
195.	Rogowszczyzna/Kondrat	1911r.		21-267/4	komunalna

	owo, most drogowy nad linią kolejową wąskotorowa Olecko-Świątajno, żelbet.,				
196.	Sulejki, dom nr 7, mur.,	pocz. XX w.		86/1	prywatna
197.	Sulejki, dom nr 12, mur.,	pocz. XX w.		82/2	prywatna
198.	Sulejki, dom nr 13, mur.,	pocz. XX w.		79	prywatna
199.	Sulejki, dom nr 14, mur.,	pocz. XX w.		30/4	prywatna
200.	Sulejki, cmentarz ewangelicki,	XIX w.		136/2	komunalna
201.	Sulejki, cmentarz ewangelicki rodzinny,	XIX w.		20-71	komunalna
202.	Świątajno, Kościół p.w. MB Szkaplerznej w zespole kościoła ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego, mur.,	koniec XVIII, XIX/XX w.	A-1022/S	21-158/1	wyznaniowa
203.	Świątajno, plebania Kościoła p.w. MB Szkaplerznej w zespole kościoła ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego, mur.,	koniec XVIII, XIX/XX w.	A-1022/S	21-156/4	wyznaniowa
204.	Świątajno, szkoła /nr 7/, mur.,	pocz. XX w.		167/1	komunalna
205.	Świątajno, dom nr 3, mur.,	pocz. XX w.		200/6	prywatna
206.	Świątajno, dom nr 4, mur.,	pocz. XX w.		175/7	prywatna
207.	Świątajno, dom nr 5, mur.,	pocz. XX w.		21-174/4	prywatna
208.	Świątajno, dom nr 6, mur.,	pocz. XX w.		21-170/4	prywatna
209.	Świątajno, dom nr 12, mur.,	pocz. XX w.		21-163/3	prywatna
210.	Świątajno, dom nr 13, mur.,	pocz. XX w.		21-218/9	prywatna

211.	Świątajno, dom w zespole dawnej karczmy /nr 15/, mur.,	pocz. XX w.		21-217/6	prywatna
212.	Świątajno, budynek gospodarczy w zespole dawnej karczmy /nr 15/, mur.,	pocz. XX w.		21-217/6	prywatna
213.	Świątajno, dom nr 19, mur.,	pocz. XX w.		21-216/3	prywatna
214.	Świątajno, dom nr 20, mur.,	pocz. XX w.		21-151/8	prywatna
215.	Świątajno, dom nr 25, mur.,	pocz. XX w.		21-146/6	prywatna
216.	Świątajno, dom nr 29, mur.,	pocz. XX w.		21-135/7	prywatna
217.	Świątajno, dom nr 30, mur.,	pocz. XX w.		21-134/1	prywatna
218.	Świątajno, dom nr 31, mur.,	pocz. XX w.		21-387	prywatna
219.	Świątajno, dom nr 33, mur.,	pocz. XX w.		21-128/51	prywatna
220.	Świątajno, dom nr 38, mur.,	pocz. XX w.		21-300/8	prywatna
221.	Świątajno, budynek gospodarczy, kamienny	pocz. XX w.		21-315	prywatna
222.	Świątajno, cmentarz ewangelicki, /na wschód od wsi/,	XIX w.		21-43	komunalna
223.	Świątajno, cmentarz ewangelicki rodzinny,	2 poł. XIX w.		21-529/5	komunalna
224.	Świątajno, cmentarz ewangelicki rodzinny/Świątajno Kol/,	poł. XIX w.		21-250/5	komunalna
225.	Świątajno, cmentarz ewangelicki rodzinny/Świątajno Kol/,	poł. XIX w.		21-257	komunalna
226.	Wronki, willa w założeniu mieszkalnym, mur.	pocz. XX w.		22-11/6	komunalna
227.	Wronki, altana w założeniu mieszkalnym, żelbet.,	okres międzywojenny.		22-11/2	komunalna

228.	Wronki, park w założeniu mieszkalnym, mur.,	pocz. XX w.		22-11/2	komunalna
229.	Wronki, dom nr 11, mur.,	pocz. XX w.		22-69/2	prywatna
230.	Wronki, dom nr 12, mur.,	pocz. XX w.		22-110	prywatna
231.	Wronki, dom nr 13, mur.,	pocz. XX w.		22-111	prywatna
232.	Wronki, dom nr 15, mur.,	pocz. XX w.		22-121	prywatna
233.	Wronki, dom nr 16, mur.,	pocz. XX w.		22-55	prywatna
234.	Wronki, dom nr 17, mur.,	1922 r.		22-122/1	prywatna
235.	Wronki, dom nr 18, mur.,	XIX/XX w.		22-123/1	prywatna
236.	Wronki, dom nr 19, mur.,	XIX/XX w.		22-54/4	prywatna
237.	Wronki, dom nr 20, mur.,	XIX/XX w.		22-124	prywatna
238.	Wronki, dom nr 21, mur.,	pocz. XX w.		22-22-53/3	prywatna
239.	Wronki, dom nr 22, drewn.,	XIX/XX w.		22-125/1	prywatna
240.	Wronki, dom nr 31/33, mur.,	pocz. XX w.		22-8/8	prywatna
241.	Wronki, dom nr 34, mur.,	pocz. XX w.		22-9/1	prywatna
242.	Wronki, cmentarz ewangelicki,	XIX w.	A-4473	22-106	komunalna
243.	Wronki, leśniczówka w zespole leśniczówki, mur.,	okres międzywojenny		22-31441/12	państwowa
244.	Wronki, budynek gospodarczy w zespole leśniczówki, mur.,	okres międzywojenny		22-31441/12	państwowa
245.	Wronki, dom mieszkalny w zespole dworca kolejowego, mur.,	1908r.		22-31441/12	prywatna
246.	Wronki, budynek gospodarczy w zespole dworca kolejowego, mur.,	1908r.		22-31441/8	państwowa
247.	Wronki, pozostałości mostu kolejowego nad rzeką Ełk na linii kolejowej Olecko – Kruklanki, kam.,	1908r.		22-311/6	państwowa

248.	Wronki, most kolejowy na linii kolejowej Olecko – Kruklanki nad drogą kołową, kam-stal.,	1908r.		22-303	państwowa
249.	Zalesie, dom nr 4, mur.,	XIX/XX w.		23-111	prywatna
250.	Zalesie, dom nr 9, mur.,	XIX/XX w.		23-133	prywatna
251.	Zalesie, dom nr 10, mur.,	pocz. XX w.		23-231	prywatna
252.	Zalesie, dom nr 12, mur.,	pocz. XX w.		23-229/3	prywatna
253.	Zalesie, dom nr 13, mur.,	pocz. XX w.		23-228	prywatna
254.	Zalesie, dom nr 14, mur.,	XIX/XX w.		23-227/2	prywatna
255.	Zalesie, dom nr 17, mur.,	XIX/XX w.		23-31441/5	państwowa
256.	Zalesie, dom nr 21, mur.,	pocz. XX w.		23-217/3	prywatna
257.	Zalesie, dom nr 22, mur.,	XIX/XX w.		23-216/1	prywatna
258.	Zalesie, dom nr 23, mur.,	pocz. XX w.		23-197	prywatna
259.	Zalesie, dom nr 24, drew.,	pocz. XX w.		23-215/1	prywatna
260.	Zalesie, dom nr 25, drew.,	pocz. XX w.		23-193	prywatna
261.	Zalesie, dom nr 27, mur.,	pocz. XX w.		23-192	prywatna
262.	Zalesie, dom nr 29, drew.	pocz. XX w.		23-191/1	prywatna
263.	Zalesie, dom nr 28, mur.,	XIX/XX w.		23-202	prywatna
264.	Zalesie, cmentarz ewangelicki,	XIX w	A-676/S	23-284	komunalna
265.	Zalesie, most drogowy nad linią kolejową Olecko – Kruklanki, żelbet,	1908r.		23-324	państwowa

Źródło: Urząd Gminy w Świętajnie.

6. Warunki i jakość życia mieszkańców

6.1. Demografia

Na koniec 2012 r. obszar gminy Świątajno zamieszkiwało 3994 osoby. Liczba ta stanowiła 11% ludności powiatu oleckiego oraz 0,27 % ludności województwa warmińsko - mazurskiego. Liczba ludności zameldowanej na pobyt stały była nieco wyższa i wynosiła 4049 osób.

Tab.6. Ludność gminy Świątajno wg płci. stan na 31.12.2012r. (wg GUS)

Ludność gminy Świątajno wg płci	
Ogółem	3994
Kobiety	1927
Mężczyźni	2067

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Średnia gęstość zaludnienia w Gminie Świątajno wynosi 19 osób na km², przy średniej w powiecie oleckim 39 osób na km² oraz w województwie warmińsko – mazurskim 59 osób na km².

W 2011 r. w gminie Świątajno 21,1% stanowiła ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej). Ludność w wieku produkcyjnym (18 - 59/64 lata) stanowiła natomiast 64,9% ogółu mieszkańców. Udział ludności gminy w wieku produkcyjnym ukształtował się natomiast na poziomie 13,9%.

W gminie Świątajno w 2011r. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym była niższa niż w całym powiecie oleckim i województwie warmińsko - mazurskim.

Analiza struktury ludności gminy Świątajno według płci i wieku pozwala stwierdzić, iż najliczniejszymi grupami wieku są grupy: 20-24 lata, 25-29 lat, 30-34 lata oraz 50-54 lata. Tyczy się to zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

6.2. Sfera gospodarcza

Rynek pracy

Na koniec 2012r. ogólna liczba pracujących w gminie Świątajno wynosiła 200 osób, z czego 130 osób stanowiły kobiety.

W latach 2000-2012 ogólne zatrudnienie w gminie Świątajno jak można zauważyć w poniższej tabeli było zróżnicowane. Wzrost poziomu zatrudnienia z poziomu 232 osób, tj. 51 osób zauważa się w roku 2005, w następnych latach odnotowano spadek liczby pracujących. Ostatnie lata czyli 2011 i 2012 r. przyniosły ponowny spadek liczby zatrudnionych. Należy zauważyć, że w latach 2000-2012 większym wahanom podlegała liczba pracujących mężczyzn niż kobiet.

Tab. 7. Zmiany liczby zatrudnionych w gminie Świątajno w latach 2000-2012.

Zmiany liczby zatrudnionych w latach 2000-2009			
	Kobiety	Mężczyźni	razem
2000	123	109	232
2001	125	68	193
2002	126	91	217
2003	127	74	201
2004	147	134	281
2005	139	144	283
2006	118	142	260
2007	116	117	233
2008	142	91	233
2009	145	74	219
2010	120	56	176
2011	135	71	206
2012	130	70	200

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2011r. liczba bezrobotnych w gminie Świątajno wynosiła 455 osób, w tym 53,4% stanowiły kobiety. Udział bezrobotnych w wieku produkcyjnym wynosiła 17,5 % w gminie, natomiast w powiecie oleckim 13,5%. Udział bezrobotnych kobiet w wieku produkcyjnym wynosiła 21,8 %.

6.3. Sfera społeczna

Mieszkalnictwo

Na koniec 2010 r. zasoby mieszkaniowe gminy składało się 1322 mieszkań. Ich łączna powierzchnia użytkowa wynosiła 96854 m².

Tab. 8. Zasoby mieszkaniowe gminy Świątajno Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji 2010r.

	mieszkania	izby	pow. użytkowa mieszkań
gmina	1322	5117	96854
powiat	11303	43007	781642

Przeciętna pow. użytkowa w m2 2010r.

	1 mieszkania (m2)	Na 1 osobę (m2)
gmina	73,3	24,2
powiat	69,2	22,3

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Dane z Głównego Urzędu Statystycznego z 2010r. pozwalają stwierdzić, że gmina Świątajno charakteryzuje się wysokim stopniem wyposażenia w instalacje. Około 90% lokali wyposażonych jest w wodociąg. Odpowiednio 80,3% i 63,5% mieszkań jest wyposażonych w łazienkę. Średnio 15% mniej mieszkań posiada centralne ogrzewanie.

Tab.9. Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (2010r.)

	Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań		
	wodociąg	łazienka	centralne ogrzewanie
gmina	85,9	80,3	63,5

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Poniżej przedstawiono charakterystyczne dane dotyczące infrastruktury technicznej w gminie Świątajno.

Tab.10: Infrastruktura komunalna w gminie Świątajno w 2010 roku.

Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne					
	wodociąg	ustęp spłukiwany	łazienka	centralne ogrzewanie	gaz sieciowy
gm.ogółem	1135	1060	1062	840	0

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności			
	wodociąg	kanalizacja	gaz
gm.ogółem	70,6	47,8	0

Zużycie wody, gazu i energii elektrycznej

	woda z wodociągów (na 1 mieszk. w m ³)	gaz z sieci (na 1 mieszk. w m ³)	energia elektryczna (na 1 mieszk. w kW/h)
gm.ogółem	20,8	0	brak danych

Sieć rozdzielcza na 100km ² (w km)			
	wodociągowa	kanalizacyjna	gazowa
gm.ogółem	43,5	13,2	0

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Działalność gospodarcza

Podstawowy sektor gospodarki w gminie Świątajno stanowią usługi, które stanowią ponad 21 % w strukturze podmiotów gospodarczych. Na drugim miejscu występuje sektor gospodarki - rolnictwo oraz budownictwo. Trzeci sektor gospodarki zajmuje przetwórstwo przemysłowe.

Na terenie gminy Świątajno działa 236 podmiotów gospodarczych prowadzących aktualnie działalność gospodarczą.

Liczba jednostek w poszczególnych sektorach zmienia się dynamicznie i wygląda jak poniżej:

Podmioty wg sektoru publiczny

- 11 prywatny - 225

Jednostki wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007

Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	- 38
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	- 15
Sekcja E - Dostawa Wody; Gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	- 1
Sekcja F - Budownictwo	- 37
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	- 51
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	- 13
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	- 6
Sekcja I - Informacja i komunikacja	- 3
Sekcja K - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	- 7
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania	

i działalność wspierająca	- 7
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe	
zabezpieczenia społeczne	- 6
Sekcja P - Edukacja	- 11
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	- 13 Sekcja
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką	
i rekreacją	- 4
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz	
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa	
domowe produkujące wyroby	
i świadczące usługi na własne potrzeby	- 15

Oświata

Na terenie gminy Świątajno funkcjonuje 4 placówki oświatowe: 3 szkoły podstawowe i gimnazjum. Szkoła podstawowa w Świątajnie liczy 225 uczniów, Szkoła podstawowa w Mazurach - 70 uczniów, Szkoła podstawowa w Cichym prowadzona przez Stowarzyszenie „Edukator” - 39 uczniów, Gimnazjum w Świątajnie - 176 uczniów.

W gminie funkcjonują również placówki przedszkolne - oddziały przy szkołach podstawowych w ilości 3, oraz punkty przedszkolne bez specjalnych - 2.

Ilość dzieci w oddziałach przedszkolnych wynosiła w 2012 r. - 56 , natomiast w punktach przedszkolnych - 50.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Organizacja pomocy medycznej dostosowana jest do potrzeb mieszkańców. W Świątajnie znajduje się gabinet lekarza rodzinnego i gabinet dentystyczny, a usługi świadczy również lekarz weterynarii.

Pozostałe placówki medyczne znajdują się w Olecku.

Ośrodki kultury i sportu

Wykaz placówek:

Gminny Ośrodek kultury i Sportu w Świątajnie

Wiejskie Centrum Inicjatywy w Giżach Świątlica

Socjoterapeutyczna w Giżach

Świetlica środowiskowa w Pietraszach

Świetlica środowiskowa w Kukówku

Stadion wiejski w Cichym

Stadion sportowy w Świątajnie

Gminna Biblioteka w Świątajnie

Izba muzealna „Mleko i natura” w Giżach

Izba muzealna „Las wokół nas” we Wronkach

Izba muzealna „Dzieje Państwowych Gospodarstw Rolnych” w Cichym

7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.

Na obszarze gminy Świątajno brak jest zakładów i obiektów, dla których istnieje ryzyko wystąpienia poważnych awarii. W niniejszym studium nie wyznacza się także terenów pod takie inwestycje. W związku z tym, nie jest możliwe określenie prawdopodobieństwa wystąpienia awarii.

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

W celu określenia uwarunkowań wynikających z potrzeb i możliwości rozwoju gminy Świątajno sporządzono analizę SWOT. Analiza ta określa możliwości terytorialnego rozwoju wiodących funkcji (rolnictwa, leśnictwa z wprowadzeniem znaczącej funkcji turystycznej) w zgodzie z walorami środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz w połączeniu z istniejącym stanem zagospodarowania.

Środowisko przyrodnicze

Z przeprowadzonej waloryzacji przyrodniczej wynika, że najcenniejsze pod względem przyrodniczym są :

- centralna część gminy (w kierunku północnym i południowo - zach.)
- południowo - wschodnia część gminy
- północno - wschodnia część gminy.

Obszar centralnej części gminy (w kier. pn, połud. - zach.)

Mocne strony	Możliwości
✓ najcenniejsze tereny pod względem przyrodniczym i krajobrazowym ✓ duże zwarte kompleksy leśne na siedliskach boru mieszanego ✓ akweny wodne w postaci siedmiu jezior o dużych walorach turystycznych ✓ obszary o cennych i aktywnych biologicznie zasobach biotycznych ✓ rzeka Elk jako korytarz ekologiczny ciągnący się z północy na południe ✓ dobre połączenia z główną siecią komunikacyjną, łączność pomiędzy terenami	✓ rozwijania wszystkich form rekreacji pobytowej z przestrzeganiem zasad ochrony środowiska i chłonności terenu ✓ agroturystyka jako funkcja dodatkowa ✓ wzmocnienie obszaru poprzez dolesianie na glebach słabych ✓ zachowanie użytkowania łąkarsko - pastwiskowego gruntów ornych ✓ wyznaczenie działalności inwestycyjnej ✓ zachowanie dotychczasowego użytkowania gruntów o dobrych klasach bonitacyjnych
Słabe strony	Zagrożenia
✓ brak infrastruktury rekreacyjnej pozwalającej na rozwój przyjaznych dla środowiska form rekreacji i turystyki ✓ słaba izolacja poziomów wodonośnych terenów przylegających do jezior Litygajno i Haszczno w kierunku południowym	✓ zagrożenia wód powierzchniowych poprzez punktowe i rozproszone odprowadzanie ścieków do jezior i rzek, spływ w obszarowy z terenów rolniczych ✓ zagrożenie zanieczyszczeniem wód podziemnych ✓ zanieczyszczenie powietrza lokalnych kotłowni i palenisk domowych

Obszar północno - wschodniej części gminy

Mocne strony	Możliwości
✓ rozległe tereny rolne ✓ przewaga obszarów o dobrych wartościach produkcyjnych ✓ bliskość lokalizacyjna miejscowości produkcyjnych (Cichy, Niemsty, Chełchy, Dunajek) ✓ występowanie dużych kompleksów lasów wodo ochronnych oraz dobrych warunków biotycznych gleb ✓ akweny wodne jez. Długie i Stopka	✓ zachowanie dotychczasowego użytkowania ✓ sukcesywny rozwój rolnictwa z jego restrukturyzacją ✓ hodowla ryb wykorzystując środowisko i tworzenie gospodarstw ekologicznych ✓ turystyka na jez. Stopka
Słabe strony	Zagrożenia
✓ brak inwestowania w zasoby obiektów po byłych PGR	✓ dekapitalizacja majątku trwałego AWRSP

Obszar południowo - wschodniej części gminy

Mocne strony	Możliwości
✓ ekstensywne użytkowanie terenów rolniczych ✓ zasięg lasów wodo ochronnych dobra dostępność komunikacyjna ✓ akweny wodne w postaci dwóch jezior : Dudki i Kukowino	✓ zachowanie dotychczasowego użytkowania z wprowadzeniem funkcji turystycznej w okolicach jezior i agroturystyki w indywidualnych gospodarstwach ✓ wyznaczenie terenów letniskowych ✓ dolesienie na słabych bonitacyjnie gruntach
Słabe strony	Zagrożenia

✓ brak inwestowania w Infrastrukturę techniczną, głównie w sieć wod. - kan.	✓ Zakład rolny Kukówko z produkcją drzewną, która stwarza zagrożenie środowiskowe w postaci braku kanalizacji i ścieków i bliskiego sąsiedztwa z jeziorem
---	---

Środowisko kulturowe

Jednostki osadnicze

Mocne strony	Możliwości
✓ cenne obiekty środowiska kulturowego o znaczeniu ponadlokalnych (kościół poewangelickie w Cichym i Świątajnie) ✓ dobrze zachowany układ przestrzenny ✓ i charakter zabudowy wsi Mazury, Pietrasze, zalesie, Rogajny, Barany i Dudki	✓ rozwój agroturystyki ✓ rozwój turystyki krajoznawczej ✓ adaptacja istniejących zasobów budynków dla celów obsługi ruchu turystycznego
Słabe strony	Zagrożenia
✓ występowanie obiektów obcych w tradycyjnej zabudowie ✓ zniekształcone układy przestrzenne poprzez budowanie obiektów obcych architekturze regionalnej ✓ słaby stan techniczny budynków ✓ niewykorzystany dostatecznie zasób obiektów po byłych PGR	✓ rozwój zabudowy o skali i formie niedostosowanej do tradycji i miejsca ✓ zanikanie tradycji w regionie ✓ postępujące niszczenie budynków zasobu po PGR

Elementy środowiska kulturowego

Mocne strony	Możliwości
✓ cenne obiekty środowiska kulturowego: zespoły dworsko - parkowe (Dunajek, Ciche, Kije, Kukowo, Niemsty), zespoły szkolne , wiadukty kolejowe ✓ duża ilość obiektów archeologicznych tzw. płaskich	✓ rozwój turystyki krajoznawczej ✓ rozwój turystyki sentymentalnej
Słabe strony	Zagrożenia
✓ zły stan zachowania obiektów, zwłaszcza cmentarzy oraz zespołów dworsko - pałacowych i związanej z nimi zabudowy ✓ brak wyeksponowania elementów środowiska kulturowego	✓ postępująca dewastacja obiektów ✓ brak pielęgnacji

Rozwój turystyki

Z waloryzacji przydatności turystycznej obszarów w gminie Świątajno wynika, że predysponowane do rozwoju tej funkcji są:

❖ **obszary wchodzące w zasięg mikroregionów rekreacyjnych Pojezierza Ełckiego:**

- tereny nad jeziorami: Łażno, Litygajno, Krzywe, Świątajno, Dworackie, Dudki, Kukowino i Stopka wraz z zabudową wsi
- rzeka Ełk z miejscowościami w bezpośrednim sąsiedztwie z rzeką: Kije, Wronki, Jelonek i Połom
- kompleks leśny w centralnej części gminy , przylegający do rzeki Ełk i Połomki

Tereny nad jeziorami

Mocne strony	Możliwości
✓ jeziora stanowią znaczącą przydatność turystyczną ✓ położenie, atrakcyjność krajobrazowa ✓ zainteresowanie turystów terenem	✓ rozwój sportów wodnych z przystanią wodną ✓ rozwój bazy noclegowej (pensjonaty, campingi, zabudowa letniskowa) ✓ rozwój rybołówstwa ✓ rozwój wędkarstwa ✓ turystyka piesza, rowerowa i konna
Słabe strony	Zagrożenia
✓ nieuregulowana gospodarka ściekowa ✓ brak ogólnodostępnej, różnorodnej bazy noclegowej ✓ brak określonej klasy czystości wody	✓ niekontrolowany rozwój zabudowy letniskowej

Rzeki Ełk i Połomka

Mocne strony	Możliwości
✓ istniejący szlak kajakowy ✓ atrakcyjność krajobrazowa terenu	✓ zorganizowanie punktu zatrzymań dla kajakarzy z polem namiotowym w ✓ : Kije, Połom, Wronki ✓ organizacja zielonych szkół i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży na bazie szkoły w Połomie oraz schroniska dla turystów ✓ stworzenie ośrodka rozrządu ruchu turystycznego w środkowej części obszaru (Wronki) ✓ rozwój usług turystycznych w Połomie, wczasy w siodle - jazda konna

	✓ rozwój turystyki pobytowej w oparciu o rewitalizację zespołu dworskiego w Kijach ✓ obsługa turystyki krajoznawczej ✓ rozwój agroturystyki
Słabe strony	Zagrożenia
✓ brak przystani wodnych ✓ brak infrastruktury związanej z obsługą szlaku wodnego rzeki Ełk	✓ intensyfikacja produkcji rolniczej na terenach sąsiednich

Kompleks leśny w centralnej części gminy

M	Mocne strony	Możliwości
	✓ duży kompleks leśny , przydatny do rozwoju turystyki (wiek drzewostanu, wysoka odporność siedliska, powierzchnia) ✓ duża atrakcyjność fizjonomiczna miejscowości Szeszki w bliskim sąsiedztwie lasu ✓ położenie przy drodze wojewódzkiej Giżycko – Olecko ✓ szlaki turystyki pieszej i rowerowej	✓ zorganizowanie miejsc świątecznego wypoczynku z pełną infrastrukturą rekreacyjną ✓ urządzenie parkingu leśnego ✓ rozwój turystyki przyrodniczej agroturystyka we wsi Wronki , Kije i Połom
Sł	Słabe strony	Zagrożenia
	✓ brak infrastruktury rekreacyjnej (ścieżki rowerowe, parkingi)	✓ niekontrolowany rozwój funkcji turystycznej w lesie

Rozwój funkcji rolniczej i leśnej

Obszary o przydatności do rozwoju rolnictwa i leśnictwa

Mocne strony	Możliwości
✓ występowanie dużych obszarów na dobrych klasach bonitacyjnych ✓ nachylenie terenu 5-8 % ✓ zwarte kompleksy trwałych użytków zielonych na glebach mineralnych i organicznych ✓ obszary o różnej przydatności rolniczej ze znacznym udziałem gleb V i VI klasy bonitacyjnej ✓ występujące na terenie gminy lasy pełnią funkcję ekologiczną , gospodarczą i rekreacyjną ✓ generalnie wystarczający zasób obiektów inwentarskich niezbędnych do hodowli	✓ intensywna produkcja rolnicza ✓ intensywna produkcja zwierzęca ✓ obszary z przewagą gleb o niskiej wartości użytkowo - rolnej , zaliczanych do klas V i VI, określone granicami polno - leśnymi do zalesiania rozwój ✓ odnawialnych źródeł energii
Słabe strony	Zagrożenia
✓ zużycie maszyn nabytych z byłych PGR, niewystarczająca ich ilość ✓ ograniczenie inwestycji w trwałe i ruchome środki produkcji ✓ zły stan dróg dojazdowych	✓ degradacja trwałych użytków zielonych ✓ niszczenie majątku trwałego w zasobach AWRSP ✓ erozja gleby w wyniku zmiany użytkowania łąk i pastwisk w kierunku gruntów ornych ✓ gnojowicowanie na obszarach o słabej izolacyjności wód podziemnych

Ponadto na podstawie diagnozy sporządzonej w ramach Strategii Rozwoju Gospodarczo - Społecznego gminy Świątajno, która ukazuje, że Gmina Świątajno posiada potencjał gwarantujący jej rozwój, lecz nie jest on w pełni przez nią wykorzystywany. Poniższe zestawienie przedstawia szczegółowo silne i słabe strony gminy oraz szanse i potencjalne zagrożenia stojące przed gminą.

Mocne strony	Możliwości
✓ Bliskość granicy państwa ✓ Funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne ✓ Środowisko naturalne ✓ Atrakcyjność turystyczna gminy ✓ Nieskażone gleby ✓ Rozwinięte rolnictwo ✓ Położenie na obszarze „Zielonych Płuc Polski”	✓ Rozwój przemysłu rolniczego ✓ Rozwój bazy turystycznej ✓ Podwyższona atrakcyjność gminy pod względem inwestycyjnym ✓ Zainteresowanie pozyskiwaniem środków z zewnątrz ✓ Pełna rozbudowa infrastruktury ✓ Współpraca gminy z instytucjami pozarządowymi ✓ Działania promocyjne na rzecz gminy ✓ Programy pomocowe ✓ Współpraca z powiatem ✓ Udział gminy w targach, giełdach itp.
Słabe strony	Zagrożenia

✓ Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna ✓ Brak wykwalifikowanej siły roboczej ✓ Słaba promocja gminy ✓ Niski poziom uprzemysłowienia gminy ✓ Brak systemu wspierania przedsiębiorczości ✓ Brak miejsc pracy poza rolnictwem ✓ Niskie wykształcenie społeczeństwa ✓ Znikome zachęty systemowe dla inwestorów zewnętrznych ✓ Brak oferty inwestycyjnej gminy ✓ Słaba informacja turystyczna ✓ Niska aktywność obywateli na rzecz gminy ✓ Sytuacja materialna mieszkańców	✓ Wzrost natężenia ruchu ✓ Brak dodatkowych środków ze strony Państwa ✓ Migracja młodych ludzi ✓ Brak opłacalności produkcji rolnej ✓ Niekorzystne przepisy prawne ✓ Wysokie bezrobocie ✓ Starzenie się społeczeństwa ✓ Brak inwestorów ✓ Brak środków na efektywną promocję gminy ✓
--	---

Identyfikacja głównych obszarów problemowych w sferze **strategii rozwoju społeczno- gospodarczego na lata 2008-2013** dla gminy Świątajno wyodrębniono główne obszary problemowe.

1. **Obszar - zły stan infrastruktury technicznej**
2. **Obszar - zbyt niska promocja gminy**
3. **Obszar - słaby rozwój turystyki**
4. **Obszar - słabo rozwinięta infrastruktura społeczna**
5. **Obszar - niski poziom edukacji (wykształcenie; kwalifikacje) mieszkańców gminy**
6. **Obszar - niski poziom rozwoju przedsiębiorczości**
7. **Obszar - słaby rozwój rolnictwa**

9. Stan prawny gruntów

Dominującą w gminie Świątajno formą własności jest własność prywatna. Sytuacja ta dotyczy zarówno terenów zainwestowanych, terenów rolnych, jak i lasów. Własność osób fizycznych stanowi blisko 47,5 % wszystkich gruntów. Drugą grupę posiadanego areału stanowi własność Skarbu Państwa – blisko 46,2 %, z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste, w tym przeważają grunty leśne w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Szczegółowy wykaz właścicieli nieruchomości i władających według danych pochodzących z ewidencji gruntów zamieszczony został w poniższej tabeli.

Tab. 11. Struktura własnościowa w gminie Świątajno – stan na 01.01.2013r.

Numer grupy rej.	Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy lub podgrupy rejestrowej	Powierzchnia ogólna gruntów [ha]	Udział w ogólnej powierzchni gminy [%]
1	Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	9932	46,2%
2	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	6	0,02%
3	Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	0	0%
4	Grunty gmin i zw. międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	385	1,7%
5	Grunty gmin i zw. międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	3	0,01%
6	Grunty , które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty , których właściciele są nieznani	0	0
7	Grunty osób fizycznych	10206	47,5%
8	Grunty spółdzielni	7	0,03%
9	Wspólnoty gruntowe	0	0
10	Grunty kościołów i związków wyznaniowych	99	0,4%
11	Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	96	0,4%
12	Grunty powiatów przekazane w wieczyste użytkowanie	0	0
13	Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	35	0,1%

14	Grunty województw przekazane w wieczyste użytkowanie	0	0
15	Grunty będące przedmiotem własności i władania osób niewymienionych w pkt. 1 - 15	712	3,3%
Powierzchnia ewidencyjna		21481	100%

Źródło: dane z Urzędu Gminy Świątajno

10. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na obszarze gminy Świątajno wyróżniono następujące obszary i obiekty chronionych na podstawie przepisów odrębnych:

ustawa o ochronie i opiece nad zabytkami:

- obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków,
- obiekty wpisane do gminnej ewidencji ,
- stanowiska archeologiczne, **ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych**
- grunty leśne,
- grunty rolne (grunty rolne klas bonitacyjnych I-III) **ustawa prawo geologiczne i**

górnictwo

- udokumentowane złoża surowców mineralnych
- tereny i obszary górnicze **ustawa o ochronie przyrody**
- pomniki przyrody
- obszary chronionego krajobrazu
- obszary Natura 2000
- użytki ekologiczne

11. Obszary występowania naturalnych zagrożeń geologicznych oraz obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego wynika, iż na terenie gminy Świątajno nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych w postaci osuwisk i obszarów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych.

Na analizowanym obszarze nie występuje także bezpośrednie zagrożenie powodziowe.

W opracowaniu ekofizjograficznym wskazano tylko obszary dolin rzecznych jako narażone na zalewy powodziowe podczas wysokiego stanu wód. Tak więc, jedyne zagrożenie powodziowe to zalewanie użytków zielonych.

12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz terenów górniczych na podstawie przepisów odrębnych

Kopaliny

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego zamieszczonych w systemie MIDAS, na terenie gminy Świętajno znajdują się udokumentowane złoża kruszyw naturalnych.

Na obszarze gminy występuje w sumie 6 udokumentowanych złóż piasku ze żwirem zestawione w poniższej tabeli. Lokalizacja istniejących udokumentowanych złóż surowców mineralnych została wskazana graficznie fioletowym trójkątem na rysunkach studium - zał. nr 3 i zał. nr 4 do uchwały.

Tab. 12 .Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Świętajno.

Lp.	Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania/ kierunek rekultywacji	Zasoby w tys. ton	Pow. w ha
1.	Zalesie	Kruszywo naturalne	Złoże zaniechane	34	0,4
2.	Zalesie II	Kruszywo naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo z koncesją /rolniczo - leśny	270	1,54
3.	Zalesie III	Kruszywo naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo bez koncesji /rolniczo - leśny	1121,6	3,33
4.	Cichy	Kruszywo naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo z koncesją /rolniczo - leśny	37,49	0,39
5.	Połom	Kruszywo naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo/rolniczo - leśny	64,4	0,72
6.	Świątajno	Kruszywo naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo/rolniczo - leśny	107	0,78

Źródło: Starostwo Powiatowe w Olecku oraz baza systemu Midas stan na sierpień 2012r.

Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Świętajno wprowadzone do studium zarządzeniem zastępczym Wojewody Warmińsko – Mazurskiego

<i>Nazwa Złoża</i>	<i>ID złoża (numer systemowy)</i>	<i>Miejscowość, Obręb</i>	<i>Rodzaj surowca</i>	<i>Organ zatwierdzający dokumentację</i>	<i>Znak i data decyzji zatwierdzającej dokumentację złoża</i>	<i>Zasób bilansowy złoża (tyś. m3)</i>	<i>Powierzchnia złoża (ha)</i>
<i>Dunajek II</i>	<i>4214</i>	<i>Dunajek</i>	<i>Kruszywa Naturalne</i>	<i>Wojewoda Suwalski</i>	<i>GPŚ.VIIg-7517/56/93 z dnia 20.12.1993 r.</i>	<i>A+B 0,00</i>	<i>0,780</i>
						<i>C1 107,00</i>	
						<i>C2 0,00</i>	
						<i>D 0,00</i>	

Na obszarze gminy występują 2 tereny górnicze: Cichy oraz Zalesie II. Dokładna lokalizacja terenów górniczych została przedstawiona graficznie na dołączonych do opracowania mapach - zał. nr 3 i zał. nr 4 do uchwały, z nazwą właściwą terenu.

Wydobywanie kopalin ze złóż jest możliwe po uzyskaniu koncesji na warunkach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981 z późn. zm.), ustawie z dnia 4 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zmianami) oraz ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 z późn. zmianami).

Eksploatacja odkrywkowa kopalin powoduje trwałe przekształcenia powierzchni ziemi, co wiąże się ze zmianami w krajobrazie i degradacją pokrywy glebowej. Aby ograniczyć negatywny wpływ eksploatacji kopalin na środowisko należy eliminować „dziką eksploatację” i nie dopuszczać do podejmowania wydobycia kopalin bez wymaganej koncesji. Po zakończeniu eksploatacji należy przeprowadzić rekultywację terenu eksploatacji kopalin.

Wody podziemne

Występowanie zasobów wód podziemnych omówione zostało w rozdziale 2. pt.: „Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego” pkt 2.5. „Wody powierzchniowe i podziemne”.

13. Stan systemu komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

13.1. Infrastruktura techniczna

13.1.1. Gospodarka wodno – ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie gminy w wodę opiera się na systemie zorganizowanym, obejmującym ujęcia wody posiadające stacje uzdatniania oraz sieć wodociągową.

Na terenie gminy Świątajno znajdują się trzy ujęcia wody : Gminne w Świątajnie i Niemstach oraz ujęcie wody Spółdzielni Mieszkaniowej "Mazury" w Świątajnie. Ujęcia wody posiadają stacje uzdatniania wody są oznaczone i dobrze zabezpieczone.

Kilka miejscowości jest zasilana z wodociągu miasta Olecko - Giże Orzechówko i Kukówko oraz z wodociągu gminy Stare Juchy - Połom i Pietrasze. Na stan dzisiejszy na terenie gminy w 80 % gospodarstw jest zwodociągowanych . Docelowo istnieje możliwość zwodociągowania całej gminy poza niewielką zabudową kolonijną.

Odprowadzanie ścieków

Na terenie gminy istnieje rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej, która obsługuje 60% mieszkańców oraz istnieje ok 100 przydomowych oczyszczalni ścieków, a także zbiorniki bezodpływowe . Na obszarze gminy znajdują się trzy oczyszczalnie ścieków: nowoczesna (oddana do użytkowania w 2011r.) główna oczyszczalnia ścieków mechaniczno - biologiczna Bio-Pak w Świątajnie ,oraz dwie zbiorcze oczyszczalnie Spółdzielni Mieszkaniowej " Mazury" w Pietraszach i Cichym. Istnieje dalsza możliwość przyłączania kolejnych gospodarstw do kanalizacji sanitarnej za pomocą przepompowni oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków z wywozem nadmiernych osadów do oczyszczalni w Świątajnie , a także budowa (pod kontrolą) zbiorników bezodpływowych.

13.1.2. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami na terenie gminy Świątajno prowadzona jest zgodnie z przepisami ustawy o odpadach, planem gospodarki odpadami dla Gmin Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” oraz regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie miasta i gminy. Gmina należy od 2005 r. należy do związku międzygminnego Gospodarka Komunalna z siedzibą w Ełku.

Uporządkowaniem i organizacją systemu gospodarki odpadami dla regionu objętego działalnością związku międzygminnego zajmuje się powstała w 2007 roku spółka z o.o. Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Eko- Mazury.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym odpowiedzialnym za gospodarkę odpadami na terenie gminy Świętajno jest Wójt Gminy Świętajno. Gmina posiada Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy wprowadzony uchwałą Nr XXX /158/13 Rady Gminy Świętajno z dnia 5 czerwca 2013 roku. Regulamin ten ustala wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości, wskazuje rodzaje urządzeń przeznaczonych do gromadzenia odpadów komunalnych oraz zasady ich rozmieszczania, a także określa częstotliwość, zasady i sposób usuwania odpadów komunalnych z terenu nieruchomości.

W zakresie gospodarki odpadami gminę Świętajno obsługują dwa koncesjonowane podmioty: Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej (PGK) Olecko, oraz Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „Czyścioch bis” w Suwałkach.

Na terenie Gminy odpady od jej mieszkańców odbierane są dwa razy w miesiącu. Gmina posiada kosze na śmieci - 50 szt., pojemniki SM 110 I – 25 szt., kontenery PA 1100 – 7 szt., które rozstawione są przy placówkach publicznych.

Tab. 13. Gmina Świętajno

a. Powierzchnia ¹	215 km ²
b. Liczba mieszkańców, stan na wrzesień 2007 roku,	4264
c. Średnie nagromadzenie odpadów w latach :	2004- 106 ton 2005– 94,6 ton 2006- 90 ton

Źródło: Urząd Gminy w Świętajnie

Prowadzona gospodarka odpadami²:

- Systemem zorganizowanej zbiórki odpadów objętych jest około 2 750 mieszkańców tj 65% ludności.
- Na terenie Gminy nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów.

¹ Wg danych z opracowywanego Planu gospodarki odpadami dla Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” w Elku 2

Wg Planu gospodarki odpadami dla woj. warmińsko – mazurskiego na lata 2003-2006 z perspektywą do 2010, Olsztyn 2003.

13.1.3. Elektroenergetyka

Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna

Urządzenia elektroenergetyczne znajdujące się na terenie objętym opracowaniem niniejszego studium są własnością spółki PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok.

Zaliczają się do nich:

- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia SN 15kV,
- linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia nn 0,4kV,
- stacje transformatorowe SN/nn (napowietrzne i kubaturowe).

Dla powyższych napowietrznych linii elektroenergetycznych obowiązują następujące szerokości pasów terenu ochronnego:

- 15 kV: 5 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii,
- 0,4 kV: 3 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii.

W pasie terenu ochronnego obowiązuje zakaz lokalizacji wszelkich budynków, budowli takich jak maszty oraz zieleni wysokiej. Lokalizacja ewentualnej zabudowy w uzgodnieniu z właścicielem linii.

13.1.4. Gaz

Zabezpieczenie potrzeb gazowych gminy jest pokrywane głównie z butli gazowych indywidualnych na gaz propan-butan.

13.2. Komunikacja

13.2.1. Komunikacja drogowa

Układ komunikacyjny gminy Świątajno tworzą drogi :

- ❖ wojewódzki
- ❖ powiatowe
- ❖ gminne

Drogi wojewódzkie

Przez gminę Świątajno przebiega **droga wojewódzka nr 655 Kąp – Wydminy – Olecko – Raczek – Suwałki – Rutka Tartak** o znaczeniu regionalnym klasy technicznej G. Droga ta stanowi podstawowe połączenie z gminami sąsiednimi oraz najbliższymi miastami Olecko i Giżycko .

Drogi powiatowe

Przez obszar gminy Świątajno przebiega 17 dróg powiatowych, administrowanych przez Zarząd Dróg Powiatowych w Olecku. Zestawienie poszczególnych dróg wraz z ich numerami znajduje się w tabeli poniżej.

Tab.14. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Świątajno

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1.	1857N	dr. woj. nr 655 - Orłowo- Wronki - Połom - Straduny (dr. kraj. nr 65)
2.	1850N	dr. nr 1857N - Kije
3.	1820N	Połom - Sulejki
4.	1891N	Zalesie - Wronki
5.	1887N	Kowale Oleckie - Sokółki - Dunajek (dr. woj. nr 655)
6.	1816N	Dunajek - Świątajn - Olecko
7.	1877N	Boćwinka (dr. woj. nr 650 - Leśny Zakątek (dr. nr 1746 N) - Borki -Gryzy (dr. nr 1887 N)
8.	1746N	Jeziorowskie - Leśny Zakątek - Czerwony Dwór - Cichy - Duły (dr. woj. nr 655)
9.	1889N	Barany - Jurki - Doliwy
10.	1818N	Świątajno - Orzechówko - Giże
11.	1824N	Dworackie - dr. nr 1901 N
12.	1901N	Giże - Dudki - Gąski
13.	1826N	Dudki - Zajdy - Kukowo - Nowy Młyn
14.	1903N	Kukówko - Leśniki
15.	1901N	Giże - Dudki - Gąski
16.	1822N	Sulejki - Krzywe - Rydzewo - dr. kraj. nr 65
17.	1844N	Stare Juchy - Gorłówek - Połom

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Powiatowych w Olecku

Drogi gminne

Gmina administruje w sumie 23 drogami. Na podstawie uchwały poszczególnym drogom przyporządkowano następujące numery dróg.

Tab.15. Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Świątajno

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1.	139001N	dr. woj. nr 655 (Pietrasze) - Jelonek
2.	139002N	gr. gm (Szałk) - Mazury
3.	139003N	Nowiny - dr. pow. nr 1746N (Cichy)
4.	139004N	Mazury - Dybowo
5.	139005N	Rogajny - Wronki
6.	139006N	dr. pow. nr 1857N - Zalesie - dr. wojew. nr 655
7.	139007N	Zalesie - Gryzy
8.	139008N	Rogajny - dr. gm. nr 139007N (Rogajny kol.)
9.	139009N	gr. gm - Kije - Połom
10.	139010N	Połom - gr. gm (Zawady)
11.	139011N	dr. pow. nr 1857N (Połom) - dr. pow. nr 1822 N (Krzywe)
12.	139012N	dr. pow. nr 1887N (Cichy) - gr. gm. (Czukty)
13.	139013N	Jurki - Niemsty - Cichy
14.	139014N	Gryzy - dr. wojew. nr 655
15.	139015N	dr. wojew. nr 655 - Orzechówko
16.	139016N	Orzechówko - gr. gm
17.	139017N	Gize - gr. gm.
18.	139018N	Gize (tory kolejowe)
19.	139019N	dr. gm. nr 139023N - dr. pow. nr 1822N
20.	139020N	gr. gm. - dr. pow. nr 1818N

21.	139021N	dr. gm nr 139020N - dr. pow. nr 1816N - dr. pow. nr 1818N
22.	139022N	Sulejki - Dworackie - dr. gm. nr 139023N
23.	139023N	Krzywe - Dudki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Świątajno

Układ i gęstość dróg na obszarze gminy zabezpieczają obsługę komunikacyjną w sposób wystarczający /statystycznie/. Należy jednak uznać, że stan techniczny dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych wymaga remontu lub odnowienia nawierzchni, poprawienia parametrów technicznych, przebudowy węzłów i skrzyżowań. Odczuwalny jest brak parkingów przydrożnych o odpowiednim standardzie, także chodników. Zły stan nawierzchni dróg powiatowych jest szczególnie odczuwany w obsłudze komunikacyjnej miejscowości: Świątajno - Giże, Kukowo - Leśniki, Giże - Gąski, Wronki - Zalesie.

13.2.2. Komunikacja kolejowa

Istniejący układ (przebieg) nieczynnej linii kolejowej nie posiada żadnego znaczenia w strukturze obsługi komunikacyjnej obszaru gminy, ale może być wykorzystany na urządzenie szlaków rowerowych i konnych.

13.2.3. Szlaki turystyczne

❖ Szlaki turystyki wodnej

- jeziora Łażno - Litygajno rzeką Ełk
- rzeką Ełk - Połomka do jez. Świątajno

❖ Szlaki rowerowe

Przez obszar gminy Świątajno przebiegają trasy rowerowe:

- wariant międzyregionalnej trasy rowerowej Tysiąca Jezior Północnych Węgorzewo- Giżycko - Świątajno - Olecko
- międzyregionalna trasa rowerowa Gołdap - Stare Juchy - Orzysz - Mikołajki - Mrągowo - Biskupiec - Olsztyn

❖ Szlaki piesze

Przez obszar gminy przebiegają dwa oznakowane szlaki turystyki pieszej :

- z Rydzewa (gm. Ełk) przez Krzywe, Połom Wronki, Zalesie, Jelonek do Krukłanek;
- z gminy Ełk przez Leśniki, Kukówko, Dudki do Zabiela (gmina Olecko);

14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obliguje studia gminne do zachowania zgodności z wyznaczonymi na szczeblu krajowym i regionalnym zadaniami służącymi realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Zgodnie z art. 11 pkt 7 oraz na podstawie art. 48 ust. 1 w/w ustawy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego winno zawierać ustalenia zawarte w:

- „Programach zadań rządowych” sporządzonych w oparciu o Koncepcję Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, w zakresie rządowych zadań służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.
- „Planach Zagospodarowania Przestrzennego Województw, w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, w szczególności zaś w odniesieniu do obiektów infrastruktury społecznej, technicznej, transportu, turystyki i gospodarki wodnej.

Zadania o znaczeniu ponadlokalnym wskazane przez zarząd województwa zlokalizowane na terenie opracowania niniejszego studium lub w jego bliskim sąsiedztwie, które powinny być w nim uwzględnione to:

1. W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego:

- na obszarze zlewni pojeziernej, ochronę czystości wód powierzchniowych , głównie jezior, realizować się będzie przez zwiększenie reżimów w gospodarce ściekowej, wprowadzenie form gospodarowania mało uciążliwych dla środowiska , tworzenie wokół jezior i rzek stref ochronnych zagospodarowywanych trwałą zielenią i nie zabudowywanych, przywracanie dopływom do jezior co najmniej II klasy czystości;
- na terenach prawnie chronionych funkcje gospodarcze winny być podporządkowane zasadom ochrony wynikającym z przepisów odrębnych;
- na obszarze zbiorników wód użytkowych bez izolacji od powierzchni terenu ochrona i poprawa jakości wód podziemnych realizowana będzie przez zwiększenie reżimów w gospodarce wodno - ściekowej oraz dolesianie;

- lokalizowanie elektrowni wiatrowych dopuszczać na obszarach , gdzie nie stworzą one kolizji z ochrona krajobrazu i ochrona przyrody;
- minimalizowanie skutków eksploatacji kopalin poprzez ochronę przed tą działalnością terenów szczególnie cennych przyrodniczo, stosowanie technologii niepowodujących istotnej zmiany poziomu wód, sukcesywna rekultywacje terenów poeksploatacyjnych;
- przez tereny szczególnie cenne przyrodniczo (takie jak rezerваты, parki krajobrazowe czy ostoje przyrody w sieci Natura 2000 i inne) powinno się unikać prowadzenia magistralnych przesyłowych ciągów infrastrukturalnych nieobsługujących bezpośrednio tych terenów;

2. W zakresie komunikacji:

- przez obszar opracowania przebiega droga wojewódzka nr 655, dla której wymagana jest przebudowa do klasy technicznej G;
- przez obszar opracowania przebiega:
 - wariant trasy rowerowej Tysiąca Jezior Północnych: Węgorzewo - Giżycko - Świątajno - Olecko w kierunku Suwałk
 - oraz międzyregionalna trasa rowerowa Gołdap - Stare Juchy - Orzysz - Mikołajki - Mrągowo - Biskupiec - Olsztyn.